

Nők, lányok, asszonyok

„Derék asszonyt kicsoda találhat? Mert ennek ára sokkal felülhaladja az igazgyöngyöket.

Bízik ahhoz az ő férjének lelke, és annak marhája el nem fogy.

Jóval illeti őt és nem gonosszal, az ő életének minden napjaiban.

Keres gyapjat vagy lent, és megkészíti azokat kezeivel kedvvel.

Hasonló a kereskedő hajókhöz, nagy messziről behozza az ő eledelét.

Felkel még éjjel, eledelt ad az ő házának, és rendel ételt az ő szolgálóleányinak.

Gondolkodik mező felől, és megveszi azt; az ő kezeinek munkájából szőlőt plántál.

Az ő derekát felövezi erővel, és megerősíti karjait.

Látja, hogy hasznos az ő munkálkodása; éjjel sem alszik el az ő világa.

Kezeit veti a fonókerékre, és kezeivel fogja az orsót.

Markát megnyitja a szegénynek, és kezeit nyújtja a szűkölködőnek.

Nem félti az ő házanépét a hótól; mert egész házanépe karmazsinba öltözött.

Szőnyegetek csinál magának; patyolat és bíbor az ő öltözete.

Ismerik az ő férjét a kapukban, mikor ül a tartománynak véneivel.

Gyolcsot sző, és eladja; és övet, melyet ad a kereskedőnek.

Erő és ékesség az ő ruhája; és nevet a következő napnak.

Az ő száját bölcsen nyitja meg, és kedves tanítás van nyelvén.

Vigyáz a házanépe dolgára, és restségnek étvét nem eszi.

Felkelnek az ő fiai, és boldognak mondják őt; az ő férje, és dicséri őt:

Sok leány munkálkodott serénységgel; de te meghaladod mindazokat!

Csalárd a kedvesség, és hiábavaló a szépség; a mely asszony félti az Urat, az szerez dicséretet magának!

Adjatok ennek az ő keze munkájának gyümölcséből, és dicsérik őt a kapukban az ő cselekedetei!”

Példabeszédek könyve 31. fejezet (Károli fordítás)

**KALENDÁRIUM
NOVEMBER – ŐSZUTÓ
– ENYÉSZET HAVA**

November 1-2. – Mindenszentek, Halottak Napja

A keresztény világban november 1-je Mindenszentek ünnepe, november 2-a Halottak Napja. Mindenszentek az összes üdvözült lélek emléknapja a katolikusoknál, a protestantizmus az elhunytakról emlékezik meg ebből az alkalomból. Általános szokás lett, hogy ekkor rendbe teszik, és virággal díszítik a sírokat, amelyeken gyertyákat is gyújtanak az elhunytakért. Az ünnephez sokféle népi szokás, hiedelem kapcsolódott. Magyarországon egyes vidékeken harangoztattak a család halottjaiért, máshol ételt ajándékoztak a szegényeknek.

November 3. – Magyar Tudomány Napja

„...az én bölcsességemre figyelmezz; az én értelmemre hajtsd a te füled, hogy megtartsd a meggondolást, és a tudományt a te ajkaid megőrizték...” (Példabeszédek 5,1-2)

Széchenyi István 1825-ben e napon ajánlotta fel egy évi jövedelmét a Tudós Társaság (Magyar Tudományos Akadémia) felállítására. Ennek emlékére 1997 óta ez a nap a Magyar Tudomány Napja.

November 7. – 45 éve hunyt el Hamvas Béla

„A dolgok nem kívül kezdődnek, hanem belül, és nem alul, hanem felül, és nem a láthatóban, hanem a láthatatlanban.”

A jeles magyar író, filozófus és könyvtáros, evangélikus lelkész-család fia 1968-ban e napon hunyt el. Csaknem háromszáz esszét publikált, lefordította többek között Lao-ce, Böhme, Hérakleitosz, Kon-fu-ce, Henoah műveit. Szanszkritül és héberül is tanult. Az irodalom mellett Inotán, Tiszapalkonyán és Bokodon a hőerőmű-építkezéseken dolgozott. Irodalmi munkásságát 1990-ben posztumusz Kossuth-díjjal ismerték el.

November 9. – Radnóti Miklós-emléknap

„Ne félj a hirtelen való félelemtől, és a gonoszok pusztításától, ha eljő...” (Példabeszédek 3,25)

A Győr megyei Abda község határában 21 társával együtt 1944-ben e napon ölték meg a neves költőt. Utolsó versei („bori notesz”) viharkabátjának zsebében a tömegsírba kerültek. A még maga összeállította, de utolsó verseivel bővített Tajtékos ég c. kötete posztumusz jelent meg 1946-ban.

November 11. – Márton-nap

„A bornak Szent Márton a bírója” – tartja a mondás, merthogy ekkorra általában megforr az újbor. A XIV. századi krónikákban Márton-nap határnapként szerepel: a tisztújítás, fizetés, jobbágytartozás lerovásának napja volt. Régi egyházi hagyományok szerint ekkorra esik az ún. *kisfarsang* is, ekkor került sor a szüret, a kukoricafosztás utáni multságokra.

November 16. – A Tolerancia Nemzetközi Napja

„Szeressétek még ellenségeiteket is.” (Máté 5,44)
Az UNESCO 1995. évi Tolerancia Éve programból nőtte ki magát e nap, mint évenkénti alkalom arra, hogy a világ nemzetei felhívják a toleranciára a figyelmet az oktatásban, a társadalmi színtereken, a politikában, illetve megvitassák ennek helyi vagy globális problémáit.

November 17. – 240 éve született Csokonai Vitéz Mihály

„Egy jöltévő világ a mennyből kiderül, S a sok kigondolt menny mind homályba merül.”

A felvilágosodás korának legnagyobb magyar költője e napon született 1773-ban. Életének rövid ideje alatt gazdag, sokszínű és maradandó életművet hagyott hátra. Egészen József Attiláig nem volt poétánk, aki oly sok versformával élt volna, s oly dallamossá tette volna a magyar nyelvet, mint ő.

November 19. – Árpádházi Szent Erzsébet emléknapja

„Adjátok el amitek van, és adjatok alamizsnát; szerezetek magatoknak oly erszényeket, melyek meg nem avulnak, elfogyhatatlan kincset a mennyországban...” (Lukács 12,33)

II. András és Merániai Gertrúd lánya, Erzsébet 1231-ben e napon hunyt el. Férje, a thüringiai örgróf halála után javait és élete hátralévő részét betegek és rászorultak gondozásának szentelte. Cselekedeteit, legendáit számos, különböző nyelven íródott mű őrzi. Életvitele azóta is hatással van a humanitárius segítőkre, a családi életre, az irodalomra és a művészetekre.

November 19. – Nemzetközi Férfinap

„Áldott az a férfi, aki az Úrban bíz, és akinek bizodalma az Úr, mert olyan lesz, mint a víz mellé ültetett fa, amely a folyó felé bocsátja gyökereit...” (Jeremiás 17,7-8)

A napot először az ENSZ támogatásával 1999-ben tartották meg Trinidad és Tobagóban. Célja, hogy felhívja a figyelmet a férfiak egészségére, s hangsúlyozza a nemek közti egyenlőséget. Ez egy olyan alkalom is, amely elítél minden, a férfiak ellen szóló diszkriminációt és

(Folytatás a 24. oldalon)

Tartalom

KALENDÁRIUM – November	2
BIBLIAI GONDOLATOK Az anyakirálynő tanácsai (<i>Iványi Gábor</i>)	4
PORTRÉ „Megelőlegeztük a megbocsátást...” – Elek Lajos nyugalmazott lelkészünk története (<i>Iványi Margit</i>)	5
AKTUÁLIS Évától Priszcelláig – néhány bibliai nőalakról röviden (<i>Bereczky Géza</i>)	6
AZ EGYHÁZTÖRTÉNELEM NŐALAKJAI Az első női országgyűlési képviselő – Slachta Margit (1884-1974) (<i>Szabó Ildikó</i>)	7
HITÉPÍTŐ IRODALOM Vidáman járom az utam – Berta Isselmann missziósnővér életútja (<i>Czövek Olivérné ford.</i>)	8
ZSIDÓ ÉLET A nő szerepe a zsidóságban (<i>Schlesinger Hanna</i>)	10
ÜNNEPEK (KKS)	13
IFI SAROK Eszter királynő története (<i>Tdke</i>)	14
BACH KANTÁTÁINAK NYOMÁBAN Egy gyöngye asszonynak kell benneteket megszégyeníteni! (<i>Göncz Zoltán</i>)	15
ÉLET ÉS ZENE Zeneszerzőnők (<i>Göncz Zoltán</i>)	16
HÍRMOZAIK	18
ISTENTISZTELETI REND – November	19
EGYPERCES ÁHÍTAT MINDEN NAPRA	20
ÉLETEK ÉS PÉLDÁK A piros fejkendő lány (<i>MÁ</i>)	25
KIK VAGYUNK? Híres metodisták 5. – Metodisták a misszióban (<i>Szabó Ildikó</i>)	26
AJÁNLÓ	28
ÉLET ÉS VIDÁMSÁG	28

Hangoló

Magyarországon jelenleg épphogy 10 százalék fölötti a Parlamentben helyet foglaló hölgyek aránya. Vannak, akik szerint ez felháborítóan kevés – mások őket is visszaküldenék a fakanálhoz. Egyes szakemberek vészharangot kongatnak, mert úgy látják, a nők növekvő házon kívüli szerepvállalása áldatlan következményekkel jár a gyerekekre, a házasságra nézve. Akad, aki úgy véli, a férfiaknak kellene többet teljesíteniük a háztartásban, a gyermeknevelésben. Természetesen bibliai versekkel is alátámasztható, miszerint „az asszony feje a férfi” (1Korinthus 11,3), „az asszonyok engedelmessékedjenek férjüknek...” (Efézus 5,22). „Nincs férfi, sem nő; mert ti mindnyájan egyek vagytok a Krisztus Jézusban” (Galácia 3,28), válaszolják erre némelyek. Talán a derék asszonyról sem mindenkinek a borítónkon szereplő megfogalmazás jutna eszébe. Bár ezt az izgalmas, évezredekön átívelő témakört megnyugtató módon nem tudjuk összefoglalni, a magunk szerény eszközeivel hozzáadhatunk néhány árnyalatot a NŐ képéhez.

Iványi Margit

IMPRESSZUM

Kiadja a Magyarországi Evangéliumi Testvérközösség * 1086 Budapest, Dankó u. 11. * Telefon/fax: (06-1) 577-0515 *
E-mail: ev@wjlf.hu * www.metegyhaz.hu * ISSN1216 7223 * Technikai számunk:0444 * Bankszámlaszám:OTP Bank Rt.:
11708001-20520380 * Készíti a szerkesztőbizottság * Felelős szerkesztő: Iványi Margit * Felelős kiadó: Iványi Gábor *
Munkatárs: Iklódy Janka * Éves előfizetési díj: 1440 Ft * Egyes példányszám ára 120 Ft * Megrendelhető a kiadótól és a
MET lelkési hivatalaiban.

BIBLIAI GONDOLATOK

Az anyakirálynő tanácsai

*„Nyisd meg szádat a némáért,
a múlandó emberek ügyéért!
Nyisd meg szádat, ítélkezz igazságosan,
ítéld meg a nyomorultnak és a szegénynek jogát!”
(Példabeszédek könyve 31,8-9)*

Salamon király, a bölcs uralkodó összegyűjtötte kora mondásait, melyek Példabeszédek könyve címszó alatt kerültek a Bibliába. A harmincegy fejezetre bontott anyag utolsó szakaszában talán az édesanyja, Betsabé szólal meg. Minden anya érdekelt a fia sikerében és büszke rá, ha sokra vitte. Mit is mondhatna egy király édesanyja? Vajon mindent támogatnia kellene, amit a gyermeke művel? Abból kellene kiindulnia, hogy a király által birtokolt abszolút hatalom mindenre feljogosítja azt, aki a korona felett rendelkezik?

Az anyakirálynő sokkal bölcsőbb és igazabb ennél. Talán az is ő, aki már a huszonnyolcadik fejezetben arra figyelmeztet, hogy nincs rosszabb, mint ha alulról jött ember nyomja el a nincsteleneket, vagy amikor erre figyelmeztet: „*ha esztelen a fejedelem, nagy lesz az elnyomás...*” (28,16). Most, mielőtt elmondaná, hogy milyen is a derék asszony, akinek „*férjét jól ismerik a városkapokban, ahol az ország véneivel ül együtt*” (31,23) igyekszik óvni „*méhének gyermekét, akiért fogadalmat tett*” (31,2) a kicsapongó élettől, attól a kísértéstől, hogy a hatalom csúcsán minden megtehető.

Nemcsak arra akarja tanítani azonban, hogy mit ne tegyen, hanem arra is figyelmezteti, ami elmaradhatatlan kötelessége, amiért az Igaz Bíró előtt egyszer számot kell adnia. Ez pedig a gyöngék védelme.

Könyörtelen világunkban különösen megragadó azoknak a bátor asszonyoknak az üzenete, akik felemelik szavukat az otthontalanokért, az elnyomott kisebbségekért, akik azt várják a döntéshozó férfi többségtől, hogy védjék meg a védtelenek jogait – s teszik ezt akkor is, ha azok, akik bizony készek hatalmukkal visszaélni, a sértéstől sem riadnak vissza. Bátrak maradnak, ha megsértik őket női mivoltukban.

A női szeretet egyesek számára félreértett gyöngesség, pedig micsoda erő van a kikezdhethetlen igaz és szelíd szavakban!...

Isten áldja meg a bátor nők hajthatatlanságát, elkötelezettségét az igazság és az igazságtalanság elszenvedői mellett!

Iványi Gábor

**Ki emberebb – ki istenebb a másiknál? Férfi? Nő? Egyik se?
Mindkettő? Egyik? Melyik? (...) Sejtettem,
hogy ember nincs is – csak férfi van és nő.
(Karinthy Frigyes)**

PORTRÉ

„Megelőlegeztük a megbocsátást...” –

Elek Lajos nyugalmazott lelkészünk története

(folytatás)

Lapunk májusi és júniusi számaiban kezdtük el a történetet, melyben Lajos bácsi mesélt (többek között) az életéről, az ötvenes évek eseményeiről, a börtönben töltött időről, megtérésről, a metodistákkal történt találkozásról. Ebben a részben szóba kerül a család, a gyerekek – és bizony a kényszerű költözés is...

A kilakoltatáshoz vezető út

Hamarosan a megyei rendőrkapitányságra idéztek. Mindenáron arra igyekeztek rávenni, hogy önként mondják le lelképásztori szolgálataimról.

– Nem tudok lemondani – válaszoltam. – Miért? – kérdezték. – Hivatástudatból. De azért sem, mert állami törvényeink is sértve vannak – feleltem. – Fél év múlva, mint munkakerülőt, börtönbe zárhatjuk – folytatták a „puhítást”. – Tegyük, ha tehetik, akkor ott lesz a szolgálatom – válaszoltam.

Szolgálati elődöm, Hecker Frigyes szabálytalanul megválasztott szuperintendens bocsátott el az egyházi alkalmazásból. Csatolta az egyház fegyelmi bírósága határozatát. A fegyelmi bíróság elnöke Hecker Ádám, Hecker Frigyes édesapja volt. A vádpontok között pedig három esetben a fegyelmi bíróság elnökének a saját sérelmei. Ez a dokumentum egymagában is elég az eljárásorozat törvénysértő bizonyítására.

A paksi bíróságon az eljáró bíró figyelmét felhívtam a fegyelmi határozat szabálytalanságára. Erre ő azt válaszolta: – Kérem, a háttérrel nem vizsgálhatom, kezemben van egy elbocsátó határozat, e szerint Önt el kell ítélnem. Így működött akkor az igazságszolgáltatás.

A Tolna megyei főügyészség mellénk állt. Az eljárásban kifogásolták, hogy engem a helyi gyülekezet alkalmazott, és a központ bocsátott el, valamint hogy az ügyben eljáró egyházi személyek megvonták tőlem a fellebbezés jogát. Magyarországon ezt senkitől nem lehetett megvonni.

Az elsőfokú bírósági tárgyalástól fél évre volt a megyei bíróságon a másodfokú. A főügyészség a megyei bírósághoz a tárgyalást megelőző napon küldött egy átiratot, amiben védelmemre álltak. Tehát biztos, hogy szándékosan csinálták így, a félév végén. A tárgyalást

elnapolták, és hamarosan helyben hagyták az első fokon hozott kilakoltató végzést.

A végrehajtó, derék, megtermett fiatalember kijött hozzánk. Kiadósan elbeszélgettünk vele. A végén azt mondta: – Olyan dolgot bíztak rám, amit én nem tudok végrehajtani.

Mást bíztak meg a feladattal.

Az eljárás során a györkönyi gyülekezet tagsága egy részét félreinformálták, és elszakították tőlem. Az imatermet birtokba vették, és lelakoltták. Így a lakásban tartottuk az istentiszteleteket.

Hívatlan „kertművelők”

A kertet gondosan megműveltük. Családunk asztalára jó besegítés volt a kert friss termése, és jó szolgálatot tett gyermekeink nevelésében is. Családunk, öt gyermekünkkel és egy hozzánk fogadott idős nénivel, nyolctagúra bővült. A tavaszi vetéshez két kiskorú fiúnk ásta fel a földet. A kertben volt földieper, 700 tő áttelelő saláta, 130 tő áttelelő kelkáposzta, és elvetettük a tavaszi zöldségféléket is.

Áprilisban, amikor hamarosan szedhettük volna az áttelelő növényeket, az ellenünk hangolt gyülekezeti tagok egy csoportja kapákkal és gereblyékkal megjelent, és növényeinket kikapálták, tavaszi vetésünkre pedig rávetettek. Siralmas volt a látvány. Ekkorra már hivatalosan letiltották a fizetésem és öt gyermekünk után a családi pótlékot, amit hat és fél évig nem kaptunk utólag sem.

A „kertművelő” gyülekezeti tagok közül négy személyről közvetve tudjuk, hogy tettüket megbánták. Hálásan gondolunk rájuk. A többieknek is megelőlegeztük a megbocsátást.

Gyermekeink

A község iskolaigazgatója volt a párttitkár is. Bizonyára azért, hogy az ellenem folyó eljárás során hassanak rám, gyermekeink az iskolában rosszabb jegyeket kaptak, mint amire rászolgáltak. Akkor a „kertművelés”, a rossz iskolai osztályzatok és az eljárások fájó eseményei gyermekeinket küzdőtársainkká tették. Megtanultak gondolkodni, és tanúi lehettek Istenn sokféle módon

bizonyított szeretetének. Egyik kislányunk mondta: – Ha édesapáék nem volnának a Tibor bácsiék mellett, mi akkor is mellettük lennénk.

A történetek hozzásegítették őket az Úr Jézus mellett döntéshez. Mennyei Urunk gazdagon kárpótolt minket. Ha csak gyermekeinkre nézünk is, elmondhatjuk, hogy pénzben nem mérhetően milliomosok vagyunk.

Kilakoltatás

Karhatalmi kilakoltatásunkat az első kitűzött időpontban nem tudták tehát végrehajtani. A nyilvánosság fegyver volt a kezünkben. Az egész törvénysértő eljárást közhírré tettük, ahol csak lehetett. A kilakoltatás napján 39 külföldi levelet kaptunk, és két angliai táviratot vehettünk át a postán. Jól esett a testvéri együttérzés és az értünk elmondott imádságok.

Kilakoltatásunkat egy későbbi időpontban mégis végrehajtották. Az a gyülekezeti tag tornázta fel magát a kapun és nyitott ajtókat, aki közel tíz éven át a kezeimből vette át az úrvacsorai jegyeket. Mi elhagytuk a községet, nem akartunk segítséget nyújtani, gyermekeink kedves szomszédjainknál voltak. A kilakoltatás látványa a település lakóit jobban megviselte, mint bennünket. Bennük ez felelevenítette azt a fájó eseményt, amikor a sváb lakosság jelentős részét kitelepítették.

Öt hétig nem mentünk még kényszerlakhelyünkre, már korábban rögzített idejű szolgálataim voltak ugyanis a nyíregyházi körzetben. Ezeket úgy végeztem, mintha semmi nem történt volna velünk. Gyermekeink az is-

kolából szabadságot kaptak, amit rokonoknál töltöttek. A ház kulcsa a tanácsházán volt. A tanácselnök azzal fogadott, hogy nem szállítottak el mindent, ami ott maradt a gyülekezeti házban, a spájzunk, a padlás és a fáskamra tartalmát mi vigyük el. – Erről szó sem lehet – válaszoltam. – Ez karhatalmi kilakoltatás, akik elkezdték, fejezzék is be.

Így két eljáróvá lett korábbi lelkésztársam (Szuhánszky János és Gyurkó Jóska), egyikük fia (Szuhánszky Gábor) és egy fuvaros (akinek a nevére nem emlékszem) végezte el ezt a nem szép feladatot.

Ők azonban nem nekünk segítettek, hanem az ÁEH eszközei voltak. Tettüket, néven nevezve, nem bánták meg – de a többi eljáró sem. Mi a megbocsátást megelőlegezzük.

Fele akkora lakóterületre kerültünk, mint a korábbi lakhelyen voltunk. Egy szobába zsúfolódtunk össze, emeletes ágyakkal. A másik szoba földes volt, amit lepadlóztak, de nem lehetett fűteni. Bútoraink és spájzunk kaptak ott elhelyezést. Könyveimet egy sarokba, kupacba öntötték, mint a kukoricát szokták. Gáztűzhelyünket elvették, „fürdőszobánk” nyáron a disznóól volt egy horgonyzott káddal. Egy ismerősünk azt mondta: – Én egy napig sem tudnék itt lakni.

Korábbi szomszédasszonyunk, Kovács néni meglátogatt minket, és azt mondta: – Titeket a szemétdombra is kirakhatnak, ott is otthont teremtetek.

*Lejegyezte, szerkesztette: Iványi Margit
(Folytatjuk)*

AKTUÁLIS

Évától Priszcilláig – néhány bibliai nőalokról röviden

Az első nő a világon Éva (héberül Chává) volt. A teremtéstörténet az első ember, Ádám oldalbordájaként ismeri őt, akivel a frissen teremtett világban elkezdődött az élet. Ádám és Éva az első család is egyben, tehát Éva az első anya a világon, aki három fiút szült Ádámnak, miután ők voltak az elsők, akik teljesítették a „szaporodjatok és sokasodjatok” isteni parancsát. Káin ugyan megölte Ábelt, majd földönfutóvá vált, ám Éva szült egy harmadik gyereket, Sétet, akitől benépesedett a világ.

Pontosan ezt a „parancsot” szerette volna betartani Sára is: az Úr kegyelme élete végén ajándékozta meg

Izsákkal, ezért tekinti őt a judaizmus (és az erre épülő kereszténység) a választott nép ősanijának. Ő egyben az első prófétanő is, akit még számosan követnek, de csak hétnek ismerjük nevét.

Sára története mellett az őstörténetben megtaláljuk az idegen és bujdosó Hágárét, no meg az ikreket szülő, majd az örökség és az atyai áldás dolgában igazi női praktikát bevető Rebekáét. Ugyancsak a gyermekáldás körül forog a rossz szemű Lea és szépséges Ráhel, és a ravaszágért szintén nem a szomszédba menő Támár élete is.

Izrael történetének kezdeténél egy halállal fenyegetett gyermekorssal és három nőalakkal találkozunk. Az egyik

nőalak Mirjam, aki szintén prófétanő. Elsősorban neki köszönhető, hogy Mózes nem halt meg, hanem kivezette a zsidó népet Egyiptomból, és letelepedhetett Kánaánban.

Az Ígéret Földjén letelepedett népet aztán a talán leg híresebb prófétanő, a pálmafák alatt bíraskodó Debóra vezette győzelemre Sisera népes hada ellen, ráadásul Jáhel, a kénita pástorfejedelem felesége ölte meg az ellenséges vezért. A prófétanőnek a zsidó hadak győzelmére szerzett diadaléneke egyike a régi héber költészet legfontosabb és legbecesebb maradványainak – alighanem a Biblia legősibb szövege ez, amely talán egyidős a benne megörökített eseményekkel.

Az Ószövetség prófétanői közül említsük még meg Esztert, aki megakadályozta, hogy Ahasvéros király kancellárja, a gonosz Hámán megsemmisítse a zsidó népet.

Persze nem mindenki volt prófétanő a Bibliában. Az idegen nők (Putifárné vagy Delila) leírása is eleven és színes, azonban ők saját néptük, no meg a saját személyes érdekeiket nézik, és elsősorban csábítóként szerepelnek a Biblia lapjain. Ám nem minden idegen nő volt ilyen, gondoljunk Ruth szép történetére, aki a Megváltó özanyja lett.

Az Ószövetség az engedetlen Ádámmal és Évával kezdődik, az Újszövetség pedig az engedelmes Józseffel és Máriával – előbbinek halál volt, az utóbbinak élet lesz a következménye. Mária mindenestre végigkísérte fia életét, ott volt Jézus első csodatételénél, a kánai menyegzőn, de ott állt sírva a kereszt alatt is.

Jézus környezetében egyébként igen nagy számban voltak jelen nők, akik közül a leghíresebb kétség kívül Mária Magdaléna, akit a Biblia úgy mutat be, mint

aki Jézus „szolgálatára volt”, illetve aki „gondoskodott róla”. Ő választotta „a jobbik részt” Mártával szemben, és – ami a legfontosabb –, Márk és János evangélista szerint ő az első ember, aki látta a feltámadt Jézust.

Ahogy Jézus sosem tett különbséget férfi és nő között, úgy az ősegyházban is fontos szerepet játszottak a nők. Az Apostolok Cselekedetei szerzője szerint a Szentlélek ajándéka nemhogy fiaknak és leányoknak, hanem még a szolgálóleányoknak is egyaránt megadatik az emberi történelem utolsó korszakában (ApCsel 2,17-18), pontosan úgy, ahogy Jóel próféta megjósolta azt a Jóel 3,1-5-ben.

Vitathatatlan tehát, hogy a nők az első század közepe felé istentiszteleti szolgálatot teljesítettek. Hogy Pál ez ellen szól-e, amikor azt írja, hogy az asszonyok hallgassanak a gyülekezetben, és ha valamit nem értenek, akkor otthon kérdezzék meg a férjüket (1Korinthus 14,33-36), az azért kérdéses, mert a Galácia 3,28-ban ezt olvassuk: „*Krisztusban tehát nincs zsidó, sem görög, nincs szolga, sem szabad, nincs férfi, sem nő, mert ti mindnyájan egyek vagytok a Krisztus Jézusban.*” Pál mindenestre igen nagyra becsülte az efézusi gyülekezetért oly sokat tévő Priscillát.

Van olyan írásmagyarázó, aki szerint az 1Korinthus 14,33-36 későbbi betoldás, mert az első század vége felé kezdték korlátozni a nőket egyházi szolgálatukban.

Akárhogyan is történt, ez a korlátozás igen erős hagyományt teremtett. Isten női arcával, illetve a nők egyházban betöltött szerepével érdemben csak a XX. század teológiája kezdett el foglalkozni.

Bereczky Géza

AZ EGYHÁZTÖRTÉNELEM NŐALAKJAI

Az első női országgyűlési képviselő – Slachta Margit (1884-1974)

Sorozatunk korábbi számaiban, amikor Salkaházi Sáráról és Bernovits Vilmáról esett szó, a háttérben mindig feltűnt Slachta Margit alakja is. Ki volt, hogyan gondolkodott ez a nő, aki 1920-ban az első női országgyűlési képviselő lett, és aki életével és munkásságával sokakra gyakorolt maradandó hatást?

Jómódú, lengyel, nemesi származású apa és szintén nemesi származású anya második gyermekeként látta meg a napvilágot, Kassán. A család később, anyagi helyzete megroppanása miatt kivándorolt Amerikába.

Addigra Margit egy katolikus tanárképzőben német-francia-történelem szakon diplomát szerzett. Még tanítóképzős éve alatt ismerkedett meg Farkas Edith-tel a munkásnők patrónusával és Korányi Saroltával, a magyar nőnevelés kiemelkedő alakjával. Ennek a két személyiségnek kitörölhetetlen hatása tette őt érzékeny a szociális kérdésekre és terelte kikerülhetetlenül az aktív politizálás irányába.

1908-ban lépett be a Szociális Missziótársulatba, amely nem szerzetesrend volt, hanem egy, a világi és szerze-

tesí élet ismérveit is magában foglaló szervezet. Tagjai ún. magánfogadalmat tettek; egyszerre akartak közel lenni Istenhez, de a világi élethez is. Ebben a szervezetben talált rá Margit önmagára és küldetésére. Adománygyűjtésekkel egybekötött előadókörutakat tett, szerkesztette az *Értesítő* majd *A keresztény nő* c. lapokat. Cikkeket és sorozatokat publikált a nők választójogáról és érdekképviseletéről. A nőkérdésben vallott nézeteiben családközpontú volt, de a nők kötelessége mellett, az érdekeikért is szót emelt. Nem csak családanya szerepben tudta elképzelni őket, és küzdött azért, hogy minél több életpálya megnyílhasson előttük. Osztotta a véleményt, hogy a szociális kérdéseket nem lehet „néhány jóakarátú úrhölgy” jótékonykodásával megoldani. Ezek után nem meglepő, hogy az 1920-ban kormányra kerülő Keresztény Nemzeti Egyesülés Pártja képviselőjében Slachta Margit Magyarország első női országgyűlési képviselője lett. Kétévi tevékenysége alatt 28 beszédet tartott. (Bár mai szemmel ezeknek a beszédeknek van számos megkérdőjelezhető eleme, mégis vitathatatlanul progresszívebbek, szociálisan érzékenyebbek és autonómabbak voltak, mint napjainkban a KDNP színeiben politizáló országgyűlési képviselők megnyilvánulásai.)

1922 után a Szociális Missziótársulat vezetője, a Margitra egykor oly nagy hatást gyakorló Farkas Edith nem adott engedélyt arra, hogy folytassa parlamenti tevékenységét. A kettőjük között régóta lappangó feszültség okát az az örök kérdés jelentette, hogy hívő emberként milyen mértékig vállalhat valaki politikai szereplést.

Margitot több társával együtt kizárták a Missziótársulattól, és fogadalmukat semmisnek tekintették.

Bár ez a tapasztalat rendkívül fájdalmas volt a számára, mégis Margit pár nap múlva megalapította a Szociális Testvérek Társaságát, amelyet közel négy évtizedig irányított. 1937-ben megnyitotta a Katolikus Női Szociális Képzőt, ahol szociális munkásokat oktattak.

Azok közé tartozott, akik nagyon korán felismerték a fasiszmus veszélyét. 1939-ben már felszólalt a zsidók mellett, 1940-ben a Keresztény Női Tábor nevében beadványt írt a munkaszolgálatosok érdekében, 1941 telén tiltakozott a körösmezei deportálás ellen, 1942-től pedig ún. világnézeti kurzusokat tartott, amelyeken a valódi keresztény értékrend hangsúlyozásával próbált újtát állni a fasiszta ideológia terjedésének. Közbenjárta a pápánál a szlovákiai zsidók érdekében, budapesti rendházában pedig hamis papírokkal bújta meg őket. Ezekben az időkben óvott, mentett, tanított, akit csak tudott.

1945-48 között visszatért a politikai életbe, foglalkozott a jogrend, jogbiztonság kérdésével, tiltakozott az egyházi iskolák államosítása ellen. 1949-től már nem volt helye sem a politikai életben, sem pedig az országban. Ausztriába, majd később az Egyesült Államokba emigrált. Itt halt meg 90 évesen, a Szociális Testvérek Társaságának buffalói rendházában.

Slachta Margit a mai kor mércéje szerint konzervatív politikus volt. Talán számos megállapításával már nem értenénk egyet, de máig példát mutat arra, hogy mit jelent egyszerre kereszténynek és politikusnak, nőnek és igaz embernek lenni.

Szabó Ildikó

HITÉPÍTŐ IRODALOM

Vidáman járom az utam – Berta Isselmann missziósnővér életútja

(részletek)

Lizánál ég a világ

Egy plakát vonja magára a figyelmemet: A színházban „Lizánál ég a világ!” címmel megy egy darab. Máris írok a színészeknek egy levelet, és Lizának még külön is, a következő tartalommal: „Mióta tudom, hogy Önénél ég a világ, nyugtalan vagyok Ön miatt. Aki a tüzzel játszik, megégeti magát! – Hadd írjak egy másik tüzről. A Megváltó szíve ég Önért, és Ő azért jött, hogy tüzet gyújtson a földön. Az én szívem 19 éve ég érte, minden

emberért, Önért is” – s így zárom: „Hogy örülnének az angyalok az égből, ha a Megváltó azt mondhatná Önről: Lizánál már ég a világ!” Házának javaitól megittasulni – ez a bibliai józanság.

A cigányoknál

Egy lelkész a vasárnapi prédikációjában nagy örömmel mesélt egy élményéről, mely a héten esett meg velem. A „cigányok tere” mellett ment el, ahol – mint általában,

most is a „vándor nép” tartózkodott. Hirtelen gyermek-éneket hallott. Lelkesen énekelték a gyerekek a számára ismerős dalt: „Isten a szeretet, Ő engem is szeret!” – Csodálkozva kérdezte meg a gyerekeket: „Mondjátok csak, hol tanultátok ezt a szép dalt?” A kicsik boldogan válaszolták: „Berta testvértől! Kitől mástól?”

Igen, ugyan ki mástól tanulnának a cigány gyermekek ilyen énekeket?

Az erdőszélen kis sátrak, gyerek-kocsik, fekete szemű, barna bőrű alakok a lobogó tábornút körül. Egy nagy kenyérrel, zsebkendővel, a kicsik számára színes képekkel és színes falimondatakkal felfegyverkezve lépek oda hozzájuk. Öröm és csodálkozás van a tekintetükben. Nem szokták a látogatókat, de mindjárt készek, hogy megtanulják az én cigány énekemet: „Isten a szeretet”.

Elhangzik a János 3,16, és mind csendben figyelnek. Szívesen fogadják a német és magyar nyelvű traktátusokat és írásokat.

Egy zongoraóra után éppen a következő tanítványomhoz igyekszem, mikor valaki megragadja a karom. Kérő tekintet néz rám: „Ma este eljön? Beszél Jézusról? Énekel velünk?”

Örömmel mondom igent. Este úgy esik, mintha dézsából öntenék. A kerékpárom majdnem új. Elmenjek? Feleszmélek és szégyellem magam, hogy a kerékpárt félttem a rozsdától és inkább itthon maradnék. A kerékpár? Nem vagyok-e Jézusé? Akkor az időm, pénzem és a kerékpárom is az övé! Ez szolgálati bicikli!

Gyorsan Jézusnak adom a kerékpárt, és az már neki is lódult. Csak úgy spriccel a sima aszfalton. Besötétedik. Hol találom meg kedves cigányaimat? Néhány asszony az utcán csodálkozik, mikor utánuk kérdezősködöm. „Őn is hozzájuk tartozik?” „Igen”, kiáltom. „De még mennyire!”

Hosszú keresés után végre rájuk bukkanok. Egy 86 éves nagymama ül a tűz mellett, ide-oda lóbálja fölötte a kimosott fehérneműt. Mire a sátorba kerül, meg kell száradnia. Az áram sokba kerül.

Hogy örül a kedves öreg egy pár vastag gyapjúharisnyának! Ragyog az arca. Több kicsi sátrat is látok.

Az egyikben kilencen alszanak. Zuhog az eső. A leveles ágakból összetákoltt tető alatt védve vagyunk: sok gyerek, néhány asszony, egy férfi. A kedves nagymama pipára gyújt. És rázendítünk egy énekre, melyben dicsérjük a cigányok Megváltóját, Aki úgy szeret, hogy mindenkit magához hívogat. Több mint egy óráig tart a közös örvendezés.

Legszívesebben velük mennék, hogy még többet beszélhessek nekik a kereszt elrejtett dicsőségéről.

Az építőmunkások táborában

Evangéliumi iratokkal indulok az építkezés lakókocsijaihoz. Ma különösen a kedves horvát embereknek szól a látogatásom. Viszem a Lukács evangéliumát is hor-

vát nyelven. A 6-os szobában több német van és négy horvát. Mikor utánuk érdeklődöm, felragyog az arcuk. „Még soha senki nem szólított minket ’kedves horvátoknak’. Ön az első, aki ezt teszi” – jelenti ki az egyik. Milyen jót tesz egy kedves szó, hogy örülnek az énekenek: „Bejártam a világot!” Vidáman teszek vallást előttük Isten szeretetéről, mely Jézus Krisztusban lett nyilvánvalóvá. A 7-es szobában csak horvátok laknak. Otthonosan helyet foglalok, mindegyiknek adok egy örömhírt az anyanyelvén. Csodálkoznak. Itt is átölel bennünket a megfeszített Isten szeretete. Kezükben tartják az evangéliumot és figyelmesen hallgatnak. És kiárad a szív, a száj pedig ujjongva hirdeti a Megváltót, Aki az otthontalan és kissé lenézett horvátokat is meg akarja hódítani.

Mikor elhallgatok, csend vesz körül, együtt imádkozunk – megint csak mély csend. Az örök haza napsugarai megérintették a szíveket. Nehezemre esik továbbmenni. Más alkalommal németek vannak a szobában. Egy férfi rápillant a lapokra és elkezd mesélni, hogyan csalódott az egyházban. Aztán a „keresztyének” kerülnek sorra. Hosszan beszél. Egymás után csatlakoznak hozzá, és kiöntik a keserűségüket. Egymást licitálják túl.

Meg vagyok rendülve. A szeretet napjának először meg kell olvasztania a jeget. Egy hentesboltban egy karnyi hosszúságú, vastag kolbászt kaptam.

Pár nap múlva ezzel a csodás darabbal keresem fel ismét a tábornút. „Hol van az a férfi, aki a múlt héten úgy kiabált?” „Itt van a szomszédban!”

Valaki elszalad érte, majd visszajön: „Aludni akar, ne zavarják!” Átmegyek és megkérdem: „Ki mérgelődött a legjobban közületek?” – rámutatnak egy férfire, aki láthatólag alszik. A kezébe nyomom a kolbászt. Ez máris csodálatos erővel hat. Néma csodálkozás!

„Mivel maga olyan sokat szenvedett és annyi extra nehézséget élt át, egy extra kolbász jár Önnek. Tudom, hogy megosztja a társaival” – szólok.

A fáradtságát mintha elfűjták volna. Felemelkedik. Mind, még akik különben gúnyolódnak és nevetgélnek is, fogják a széküket és körém ülnek. Ebben az órában megtörténik, amit lehetetlennek hittem: mind meghallgatják Isten Igéjét és kérik, hogy énekeljek. Tudom a „történetüket”, és megértem a kezdeti elutasítást.

A kolbász tulajdonosa Bibliát és Útmutatót mutat, valamint egy nagy ezüst keresztet. Gyermeki hite nem tartott ki a próbákban. „Adok magának 50 márkát, ha eléri, hogy ismét legyen hitem!” – mondja. Tudjuk, hogy bizonyágtételünket követnie kell a Szentlélek meggyőzésének. Tudom, hogy a szívük ma hall először. Maguktól kulcsolódnak össze a kemény kezek. Köszönetet mondunk – a kolbászért is. „Búcsúképpen még egy éneket szeretnénk hallani!” – mondják. Szívesen teszem. Az Úr adjon gyümölcstermést az összejövetel résztvevőinek!

(Fordította: Czövek Olivénné)

ZSIDÓ ÉLET

A nő szerepe a zsidóságban

A zsidó nő szerepéről a külső szemlélő véleménye megoszlik az ismeretek hiánya miatt. A kívülálló azt látja, hogy a vallásos zsidó családokban a férj jár a zsinagógába, tanul a kolelban, amíg a nő nemcsak a háztartást látja el, hanem sok esetben dolgozni is jár. Ahhoz, hogy a zsidó nő szerepét megértse valaki, a halachából kell kiindulni. Mint tudjuk, a zsidó vallás egész életünket áthatja, és ez elsősorban nem a rituálékban nyilvánul meg, hanem életvitelünkben.

Zsidó nők a vallásgyakorlásban

A Tóra, a zsidó jog és vallás alapja nem törvénykezik a fej betakarására vonatkozóan, azonban a házasságtörő nőről szóló paragrafusokban (4Mózes 5,12: „Hütlenségi gyanú tisztázása“) úgy rendelkezik: „*És állassa a pap az asszonyt az Úr elé, és fejét meztelenítse meg az asszonynak...*” Fentieket bölcseink a férjes asszony hájának befedéseként értelmezték.

„*A nő testének minden olyan része, amelyet általában betakarnak, ha akár csak egy tenyérnyire is felfedődik, már szemérmetlennek számít. Férjes asszony hajzata – a zsidó asszonynak ugyanis mindig fedett fővel kell járnia – ha csak kissé is felfedődik, máris mezítelenségnek tartandó*” – írja a „*Kicur Sulchan Aruch*”, amely a Jozsef Karo rabbi által a XVI. században szerkesztett törvénykönyvnek, a Sulchán Áruch-nak (jelentése: „Terített Asztal”) a rövidített változata.

A vallásos asszony számára a fej elfedése nemcsak egyszerűen egy „jogi” státusznak a jelzése, hanem ennél több: a „cniut-nak”, a szemérmesség parancsának megnyilvánulása is. Ehhez hozzátartozik, hogy befedje testét oly módon, hogy sem a könyöke, sem a térde, sőt, lábujjai se látsszanak ki ruházatából. A kislányok ennek értelmében már 3 éves koruktól harisnyát hordanak, testük fenti részeit is eltakarva. A vallásos zsidóasszonyok – akár a többi nő – leleményesek az öltözködést illetően.

Manapság a divatos kivágott felsőrészek alá pl. hosszú ujjú semleges blúzt hordanak, azonban nadrágot sosem, mert a nemek nem hordhatják egymás ruházatát. Így amióta Európában a férfiak nadrágot viselnek, azóta a zsidó nők nem hordanak nadrágot.

Mindezek a hagyományok, a visszafogott viselkedés előírása, a zsinagógában a „mehice” (elválasztó függöny vagy rács, vagy külön karzat/ amely a nemeket

elválasztja) sokakban azt az előítéletet táplálja, hogy a zsidó nő alávetett helyzetben van a férfihoz képest.

Ám ez téves képzet. A halacha az évszázadok alatt sokkal több jogot biztosított a nőknek, mint az akkori egyéb jogrendszerek. *Azok a jogok, amelyek a feminista mozgalmak során jutottak el a nőkhez a XIX. századi Európában, már az ókorban a zsidó nők sajátja voltak.*

Férfi és nő

Az askenázi közösségekben már a XIII. században is előfordult (ahogy a haszid közösségekben általánosan elfogadott a XVIII. századtól napjainkig), hogy a Tórát tanuló férjet dolgozó felesége látta el. A nők közül ezért többen tanultak már a középkorban is kézműves szakmát, sőt, női rituális metszőket is alkalmaztak rabbi Meir támogatásával. Ez utóbbi azonban komoly vitákra adott okot.

A zsidó üzletasszonyok zöme nemcsak a férj tanulását segítette, de közösségépítő is volt.

A zsidó törvények lehetőséget adtak arra, hogy a nők önállóan vezethessenek komoly üzleteket, akár a XVII. században élt, önéletrajzi írásairól elhíresült hameln-i Glücker, aki egész Európában hatalmas ékszerüzleteket bonyolított le. Emellett két férjétől 12 gyermeke született.

A zsidó nő számára sosem volt kötelező az arra érdemtelen férjjel leélnie életét; a halacha biztosította és biztosítja számára a jogot, hogy elválhasson, és új életet kezdhessen. (A házasságkötéskor a „ketubá”-ban, a házasságlevélben kikötik, hogy válás esetén mit köteles a férj a feleségének fizetni.)

A zsidó férfi és nő egyenlő, s ez I-teni szinten is nyilvánul, hiszen a legmagasabb szint mind a férfi, mind a női princípiumot is magába foglalja. (A kabbalisták ennek különösen nagy hangsúlyt adnak írásaikban.)

„*Teremté tehát I-ten az embert az ő képére, I-ten képére teremté őt: férfivá és asszonnyá teremté őket.*” (1Mózes 1,27)

Hagyományaink szerint a nők több intuícióval, érzelmi intelligenciával, „*binah*”-hal rendelkeznek, mint a férfiak. Exegétáink ezt azzal magyarázzák, hogy a nő inkább „építve” és nem formálva lett. (1Mózes 2,7) Az „építeni” szó mássalhangzói egyeznek a „binah” szó betűivel (bet, nun, hé). Rabbijaink magyarázata szerint Sára, Rebeka,

Ráhel és Lea próféciáikban felette álltak ősapáinknak, Ábrahámnak, Izsáknak és Jákobnak is.

A nők szerepének megértéséhez tudnunk kell, hogy a Tórában említett ötvenöt próféta között hét nő is szerepel. Debóra pl. nemcsak próféta volt, de az ókori Izraelben bíró is.

Míg a római jog a *pater familias* alá helyezte a család minden tagját, addig úgy mind a Tóra, mind a Talmud egyenrangú félként említi az apát és az anyát.

A Tízparancsolat egyforma tiszteletet követel mindkét szülő iránt, nem tesz különbséget köztük.

A Talmud említi olyan tanult nőket, akik oktattak, Tóra magyarázattal is foglalkoztak (pl. Bruria, Rav Meir felesége). A későbbi rabbinikus irodalom is tájékoztat tudós nőkről (Rasi lányai Joheved, Mirjam és Ráhel a hagyomány szerint még *tfilint is légoztak* (imaszíjat raktak magukra), valamint Rasi lányunokái, Hanna és Alvina Tóra magyarázók és tanítók voltak, a XII. századi Franciaországban.

Család, házasság

A család tisztaságát („*taharat ha mispacha*”) érintő kérdéseket a rabbik feleségeikkel, a *rebecenekkel* beszéltek és beszélnek meg ma is, mert ezek főként a nők testi vonatkozását érintik. Manapság a rebecenek készítik fel a lányokat a házasságra. Ez nem csak a konyhai kóserságra, de a házaseset intim szféráira is vonatkozik.

A zsidó nő semmilyen tekintetben nem kiszolgálója férjének. A férfi kötelessége asszonya megörvendeztetése a házaseset során. Ennek érdekében a házasság előtt ma is vallási vezetők készítik fel a völegényeket minden kérdésben, tabuk nélkül.

Persze, nem csak dicsérő történeteket ismerünk a nőket illetően. A Talmud említést tesz lusta, pletykás asszonyokról, mint elítélendő példáról, de a férfiak rossz tulajdonságait sem rejti véka alá.

A zsidó házasságok egy részét ma is „*sadhen*” (házasságközvetítő) által hozzák össze¹. Itt a szülők befolyása is érvényesül, de a végső döntés joga a lány kezében van. Ha nem tetszik a völegény, nem kell hozzámennie.

A házasságon belüli, nő ellen irányuló erőszak minden formája tilos! Bántalmazás esetén a nő védelmet élvez. Amíg sok országban csak az utóbbi évtizedekben jutottak el addig, hogy a házasságon belül erőszakot elszenvedett nőket védelmezik, addig ez nálunk az ókortól fogva gyakorlat.

A zsidó hagyomány természetesen anyát és feleséget lát elsősorban a női nemben. Ez nagy felelősséget hordoz

magában az egész családra vonatkozóan. Ahogy a Talmud írja: ha egy „áhitatos” férfi gyenge, rossz asszonyt vesz el, ő maga is ilyenné válik, s ha egy gyenge, rossz férfi jámbor nőt hoz a házhoz, ő maga is ilyenné lesz.

„Női micva” – és a micve

A nőknek azért nem kell bizonyos időhöz kötött micvákat végezniük, mint pl. tfilin légozás, napszakhoz kötött imádságok, stb., mert az anya és feleség kötelességei nagyon fontosak, így nem lehet őket elhalasztani egy ilyen micva teljesítése kedvéért. Az anyának el kell látnia gyerekeit, szoptatni a csecsemőt, így nem tudna időben imádkozni.

A zsidó nő megítélése aszerint, hogy nem vesz részt imaidőben a zsinagóga életében, abból a téves keresztényi felfogásból ered, amely a zsinagóga szerepét azonosítja a keresztény templommal. A zsinagóga nem templom, nem a vallásgyakorlás központi helye, hanem a gyülekezés háza (*bét hakneszet*).

Templomunk a jeruzsálemi Szentély volt, és a vallásgyakorlás központi helye a zsidó otthon, amely morálisan és gyakorlatban is a zsidó hagyomány szerint működik. Ha ennek tükrében nézzük, hogy a zsidó nő három nagy micvája is az otthonhoz és a családhoz kötődik, más megfogalmazásban látjuk a zsidó nő hagyományos szerepét a mai világban.

Ez a három micva a következő: 1. Nerot (gyertyák) 2. Challah (kalács) 3. Niddah (rituális megtisztulás). 1. *Nerot*: A fény illetve a gyertyagyújtás micvája, mely a szombat vagy az ünnep (a „szent időszak”) bejövetelét jelzi. (Nem tórai, hanem a rabbinikus micva.) 2. *Challah-vétel*, ami a kenyérszabóval való porció kiszakítását és elégetését teszi kötelezővé még sütés előtt. Ez tórai előírás: „*A ti tésztátok zsengejét lepényként mutassátok fel áldozatul; mint a szérűről felemelt áldozatot, úgy mutassátok fel azt.*” (4Mózes 15,20). A Szentély fennállásakor ezt a kis darabot a kohennek tették félre, de miután a Templom nem létezik, így a rabbik rendelkezése szerint ezt el kell égetnünk. Ez a pészahi maceszra is vonatkozik. 3. *Niddah* – a havi periódus utáni alámerülés a mikvében², a rituális fürdőben. A Tóra a nő tisztulási időszaka alatt tiltja az intim érintkezést. A rituális alámerülés a megtisztulás és tilalmi időszakának végét jelzi. Ez az egy rituális tisztasághoz kötődő törvény maradt fenn a többiből, mert amazok a Szentélyhez voltak kötve.

Alámerüléskor semmi sem lehet az illető testén, sem ékszer, sem kötés, hogy ne válassza el semmi a testet a víztől. A mikve szerepe annyira fontos a vallási élet szempontjából, hogy a zsidó közösségek bárhol tele-

¹ Érdekeség: Az askenázi zsidók magukévá tették a XII. században élt Rajna-vidéki rabbi, Gerhsom döntését, aki megtiltotta a többnejűséget, míg az Ibériai-félszigeten arab fennhatság alatt élő szefárdok elutasították.

Még a 40-50-es években Izraelbe bevándorolt jemeni zsidók is több feleséget hoztak magukkal. Közülük az állam csak egyet ismer el hivatalosan. (Néhány évvel ezelőtt még lehetett talákozni olyan idős jemenita zsidókkal, akiknek több feleségük volt.)

² A „mikve” kis épület, a padlóba süllyesztett természetes vízzel – forrás, vagy esővízzel – megtöltött medencével, de tavak, tengerek vagy folyók is lehetnek mikvék, sőt, akár a hó vagy a jég is lehet a rituális fürdő vize, ha egy helyen olvadt meg, és elegendő ahhoz, hogy egy felnőtt férfi testét teljesen befedje. A mikvét férfiak is használják szombat és ünnep előtt, de Jom Kipur előtt kötelező. Természetesen a női és férfi mikve nem együtt van.

pedtek le, először a mikvét építették meg, s csak utána a zsinagógát. (Az új edények, háztartási eszközök kóserolását is a mikvében végzik, természetesen csak erre a célra létesített medencében.)

A nők külön ünnepet kaptak: a Rosh Hodest, a hónap elejét, amikor a vallásos nők nem dolgoznak. Ezek az ünnepek a midrás szerint eredetileg Izrael 12 törzsének voltak szentelve, akár a 3 nagy zárandókünnep (Pészach, Szukkot és Savuot). Ám az aranyborjú bűne miatt a nők kapták meg, mert elutasították a bálványimádást, és nem adták oda ékszereiket, hogy az aranyborjút elkészítsék. „Leszedé azért mind az egész nép az aranyfüggőket füleiről és elvivék Áronhoz.” (2Mózes 32,3) A midrás ezt úgy tanítja, hogy a zsidó férfiak saját ékszereiket voltak kénytelenek Áronnak adni, bálvány készítéséhez, mert a nők ezt megtagadták, és ezért kapták meg az eredetileg a 12 törzsnek szánt Rosh Hodeseket.

Szekularizáció és asszimiláció hatásai

Bár a zsidó nők státuszát évezredek óta ugyanazok az előírások határozzák meg, mégis a történelem során zárt közösségünkre is hatást gyakorolt a környezet. A diaszpóra (a szétszórás) szükségessé tette az alkalmazkodást egy bizonyos szintig, a különböző kultúrákban. Ez különösen szembetűnő a XIX. századtól, a szekularizáció és asszimiláció megindulásától. Addig kizárólag vallásunk előírásai biztosították a nők számára jogait. A Példabeszédekben (Tanach, Ketuvim) található „Eset Hail” című dalból tudjuk, milyen munkák hárultak a zsidó asszonyra a paraszti munkán kívül, aki a család felügyelete alá tartozott.

Ám már az ókorban is voltak nők, akik prófétaként, tudósként akár bíróként jeleskedtek, vagy éppen prostituáltakként működtek. A Tóra olyan nőket említ, akik mások megmentéséért életüket kockáztatták, mint pl. Jocheved és a bábák Egyiptomban, Zippóra (Mózes felesége), Eszter, Jáhel és Debóra. A nem kanonizált írások Juditról és Zsuzsannáról mesélnek.

A Talmud azokról az asszonyokról hoz példákat, akik lelki tisztaságukkal váltak követendővé, azáltal, hogy az eljövendő „messiási világnak” (Olam Haba) szentelték életüket, így téve jobbá a világot. (Tikun Haolam).

Nemcsak hősnőkről, de írástudó asszonyokról is tudunk a Tanachból és az apokrif iratokból. Jezabel szintén tudós asszony volt. (1Királyok 21) Eszter, aki népünk hőseként híresült el, szintén írástudó művelt nő volt.

A Talmudból és a halachákból is tájékozódhatunk arra nézve, hogy az i.e. 3. századtól kialakuló papi és világi arisztokrata osztály tagjai között több nő tudott (ha nem is héberül, de) görögül (és később latinul) írni-olvasni. (A Hasmóneus dinasztia nőtagjai is tanult lányok-asszonyok voltak.) A Talmud egyik legismertebb nőalakja a már fent említett Bruria, Rabbi Meir felesége, Hanina ben Teradion rabbi lánya nemcsak, hogy Tórárt

tanult, de a Misna is idézi két halachikus véleményét. A Gemara is több történetet említ róla. (Pesachim 62 b) Több tanult asszony példaképünkre tekinthetünk a zsidó történelemben. Így például Ima Shalomra, Eliezer ben Horkanos rabbi feleségére, vagy Nachman bar Jakov asszonyára, Jalta-ra. Rahel, rabbi Akiva felesége egyik legfőbb példája az igazi feleségnek, az önfeláldozó asszonynak, aki minden áldozatot meghozott azért, hogy férje elmélyedhessen a Tóra tanulmányozásában. Több költőnről is van tudomásunk, akik himnuszokat és imádságokat írtak.

Hagyományainkban szerepelnek mágikus erővel rendelkező nők, mint az En-Dorban működő halottlátó asszony (1Sámuel 28,7). A Tóra parancsa megtiltja a jósnőkkel és halottlátókkal való érintkezést: „tisztátalanokká teszitek magatokat”. (3Mózes 19,30)

Hogy a nőket mágikus erővel ruházták fel, más ókori kultúrákban sem ritka. Ez lehetőséget biztosított számukra valamiféle hatalom gyakorlásához, mely számukra másképpen elérhetetlen lett volna.

Vallásunk ugyan megtiltotta a szomszéd kánaíta népeknél szokásos templomi rituális prostitúciót, de nem tiltja határozottan a prostituáltakkal való érintkezést, sőt, a Tanach név szerint is említ közülük egyeseket, pl. Ráháb történetét (Józsue könyve 2,1). A Talmud is beszél a prostituáltakkal való kapcsolatáról, mint morálisan vitatott témáról.

Fenti tényeket tekintve látható, hogy nem megalapozott vélemény, melyet bizonyos körökben a mai napig hangoztatnak, hogy a zsidó nő a vallás és a család rabja.

Ha rövid áttekintést végzünk arra nézve, hogy az évszázadok során hogyan alakult a zsidó nők szerepe, láthatjuk, hogy még királynő is volt köztük, aki országot sikeresen védte: okosan, nem véráldozattal, hanem kifinomult diplomáciai érzékkel. Ő volt Slomcion, azaz Salome Alexandra (i.e. 139-67) az egyetlen királynő (a Hasmóneus dinasztiából) az önálló zsidó állam trónján. Uralkodása idején újra ülésezett a Szanhedrin, teljeskörű vallási és adminisztratív ítélkezési joggal. Mint a béke megteremtőjét nagy elismeréssel említi őt a rabbinikus irodalom számos műben.

Művészetek

A XIV. század nagy változást hozott a zsidó nők életében, mert a reneszánsz hatása náluk is érvényesült. Előtérbe került a művelődés, a művészetek iránti érdeklődés. 1475-ben Rómában megalapították az első Talmud-Tórárt lányok számára. Észak Európában a jiddis nyelvű női irodalom lendült fel ebben az időben. Ezért is nevezték a kortársak a jiddis irodalmat „weiber-teusch”-nak, „asszony németnek”. A XVI. század közepén lett híres Deborah Ascorelli költőnő, és Rebeka Tiktiner író. Ekkor alakult ki a rabbinikus irodalom egy ága, melynek követőit „asszony rabbinak” nevezték. (Pl. Maineket Rivka Prága, aki halachikus

magyarázatokkal látta el sábeszi gyakorlatának gyűjteményét. A XVII. században Gittel által írt héber nyelvkönyv is megjelent, Krakóban pedig Tcharnah Rasi kommentárjait jelenteti meg.) Itáliában már hivatásos írónként is dolgoztak zsidó nők ebben az időben.

Több írás maradt fenn zenében, költészetben tehetséges asszonyokról is, akik vallásosságuk mellett világi műveltségben, tudományokban is járatosak voltak. Sara Coppia Sullam velencei zsidó nő háza már ekkor szalonként működött: filozófiával is foglalkozott, több nyelven beszélt. Házát nemcsak zsidók látogatták. Több alkalommal szerették volna katolicizmusra téríteni, de erre ő nem volt hajlandó.

A XVIII. század közepétől a felvilágosodás gyakorolt nagy hatást a zsidóságra. A művelt zsidó nők között több „szalondámát” találunk, akik a korabeli szalonokban működtettek szellemi műhelyeket. Ezeknek a szalonoknak nagy jelentőségük volt a XVII-XIX. század kapcsolatépítési rendszerében. A német romantika jelentős műveire is hatást gyakoroltak a filozófusok, irodalmárok, művészek által látogatott szalonok eszméi. Miután a zsidó nők kevésbé voltak érintettek a vallási oktatásban, így elkötelezettek voltak a szekuláris oktatást (és így az asszimilációt) illetően is.

A Berlinben élő Henriett Herz és Rahel Varnhagen is bár vallásos családban nevelkedtek, világi oktatásban részesültek. Henriette Herz, aki az egyik legfontosabb szalont hozta létre, protestáns lett, azért –, ahogyan írja – mert a zsidó vallást nem ismerte igazán, annak csak formális részét kellett betartania, tartalom nélkül. Rahel Varnhagen jelentőségéről, Henriette Herz kortársáról Hanna Arendt filozófus ír, ismertetve írói munkájának hatását a német romantikára.

Az európai felvilágosodással egyidőben bontakozott ki a *haszkala*, a zsidó felvilágosodás. Ennek következtében alakult ki a reformzsidóság, míg Kelet-Európában a haszidizmus határozta meg a zsidóság életét. A haszidizmus a nőket jobban bevonta a vallás gyakorlásába, mint az ortodoxia. (Bal Sem Tov lányának pl. saját követői – haszidjai – voltak.)

Híres haszid asszonyok még: Merish és Frida, akiknek halachikus tudása a tudós rabbikéval vetekedett. Számos haszid nő írt legendákat, mint Sarale, Reb Joshua Heshel Teumim Frankel lánya és Hanna Hava. Az ortodox nők közt is találunk héber költészetben és a misztikus irodalomban jeleskedőket, mint Rahel Luzatto Morpurg-ot (1790-1871), vagy Emma Lazarust (1849-1887) – akinek egy verssorát olvashatjuk a NewYork-i szabadságszobron is – és még sorolhatnánk. Vallásos női költőink közül kiemelkedik Rebecka Gumpert Hyneman (1812-1875) vagy Pnina Moisa, aki az első amerikai-zsidó imát írta. Jeruzsálemben működött Liphali, aki nők számára imádságos könyvet szerkesztett. Grace Aguilar (1816-1847) arra hívja fel a nők figyelmét, hogy meghatározó a sze-

repük a judaizmusban, ezért tanuljanak. A polgárosodó közép-európai nők életformája egyre jobban hasonult a nem zsidó környezethez. Ez az értékrendek alakulására is hatást gyakorolt.

A XIX. századtól az átlag zsidó nő élete modern formát öltött a szó legszorosabb értelmében. A vallás megtartása mellett mind a munkában, mind a magánéletben egyenrangúként lépett fel nemcsak a családban, de társadalmi szerepét illetően is.

Ám ettől még mindannyiunk legszebb elhivatottsága a mai napig házunk tisztaságának őrzése, családjunk támogatása. Nem hiszem, hogy – saját érvényesülésünket is beleértve – van ennél szebb feladat számunkra.

Schlesinger Hanna, Tel-Aviv

ÜNNEPEK

Hanuka és a Hálaadás Napja

Különös egybeesés, mely egyszer történik az életben

Ebben az évben az amerikai zsidóság egy „rendellességet” tapasztal – Hanuka első napja egybeesik a Hálaadás Napjával 2013. november 28-án. Úgy tűnik, ilyen még sosem volt, és nem is fog soha többet megtörténni.

A Hálaadás Napját november negyedik csütörtökén ünneplik, vagyis legkésőbb november 28-án. November 28. a Hanuka legkorábbi napja is egyben. A zsidó naptár évei 19 éves ciklusokat alkotnak, míg a Hálaadás Napja 7 éves ciklusokban ismétlődik. Tehát nagyjából 19 x 7 vagyis 133 évente esnek egy napra. Ha visszatekintünk, ez többé-kevésbé így is van – utoljára 1861-ben lehetett ilyen egybeesés. Ám a Hálaadás Napját Lincoln elnök vezette be 1863-ban, vagyis még sosem volt példa rá. De miért ne történhetne meg újra?

Azért, mert a zsidó naptár lassan elcsúszik a nap-naptártól, minden 1000 évben 4 napot (nem is rossz egy ilyen több száz éves naptártól!). Ez annyit jelent, hogy míg jelenleg a Hanuka legkorábbi napja november 28., az évek során a naptár tovább mozdul, és Hanuka legkorábbi napja november 29-re módosul. November 28-án utoljára 2146-ban lesz Hanuka (ez egyébként egy hétfői nap). Vagyis 2013 az utolsó olyan év, amikor Hanuka egybeesik a Hálaadás Napjával.

Persze, ha a zsidó naptárt sosem módosítják semmilyen formában, akkor az lassan tovább csúszik a Gergely-naptár felé és azon át, egészen addig, míg vissza nem érkezik oda, ahol most van. És akkor Hanuka ismét november 28-án lesz, egy csütörtöki napon, 79811-ben.

(Fordította: KKS)

IFI SAROK

Eszter királynő története

Eszter könyvét a szentírásban találod az Ószövetségben. Íme, a történet röviden:

Minden Ahasvérus király (i. e. 485-465) lakomájával kezdődik. Ezen a lakomán a király szakít korábbi feleségével, majd hosszas válogatás után a zsidó Eszterben találja meg új párját. Eszter királyné nagybátyja, Mordecháj (Márdokeus) véletlenül megtudja, hogy merénylet készül a király ellen: két udvaronc Ahasvérus életére akar törni. Mordecháj azonban Eszter királyné segítségével a készülő tervről tájékoztatja a királyt. A bűnösöket megbüntetik. Mordecháj nevét pedig beírják a király krónikáinak könyvébe. Hámán azonban a király főminisztere „igyekezett elveszteni minden zsidót”. Eszter királyné és nagybátyja közbenjárására a zsidók megmenekültek a kiirtatástól.

1. Hogy hívták a királyt?
2. Hol szakít Ahasvérus király első feleségével?
3. Mi a második királynőnek a neve?
4. Milyen származású az új királynő?
5. Hogy hívják az uralkodónő rokonát?
6. Pontosan milyen ez a rokoni szál? Kije Eszternek Mordecháj?
7. Ide jegyzik fel Mordecháj hőstettét.
8. A király főminisztere, aki igyekezett elveszteni minden zsidót.

A táblázatban megtalálod a kérdésekre a választ. A megoldások balról jobbra vagy föntről lefelé olvasandók.

N	Z	E	Z	O	N	G	Y	D	E
K	R	Ó	N	I	K	Á	K	K	O
M	R	N	S	E	K	A	O	T	Z
E	A	H	A	S	V	É	R	U	S
H	S	R	R	Z	E	F	N	E	I
Á	P	A	E	T	L	S	N	L	D
M	O	R	D	E	C	H	Á	J	Ó
Á	I	R	T	R	E	L	E	G	D
N	A	G	Y	B	Á	T	Y	J	A
Z	L	A	K	O	M	Á	N	S	É

Jó keresgélést kívánok nektek! Tdke

BACH KANTÁTÁINAK NYOMÁBAN

Egy gyöngye asszonynak kell benneteket megszégyeníteni!

E húsvéti kantáta (későbbi nevén: Húsvéti oratórium) (Most jertek mind futva! – *Kommt, eilet und laufet*, BWV 249) 1725. április 1-jén hangzott el először Lipcseben. A kompozíció egy szintén 1725-ben – a weissenfelsi udvar számára – írott pásztorkantáta paródiája (átköltése) (Meneküljetek, enyészetek, hátráljatok ti gondok! – *Entfliehet, verschwindet, entweichet, ihr Sorgen* BWV 249a). Akárcsak a világi változaté, a szakrális mű szövegírója is valószínűleg Christian Friedrich Henrici (költői nevén: Picander) volt. A történet szereplői: Péter (tenor), János (basszus), Mária, Jakab anyja (szoprán) és Mária Magdaléna (alt). (A mű a világhálón meghallgatható: <http://www.youtube.com/watch?v=FYGNjdx4bb8>)

1. Sinfonia: A kompozíció ünnepélyes, trombitáktól és üstdoboktól zengő, mozgalmas zenekari tétellel indul. Máig vitatott, az eredeti pásztorkantáta vajon tartalmazta-e ezt a zenekari bevezetőt.

2. Adagio: Újabb zenekari tételt hallunk; a szóló oboa egy-egy hangon hosszan megpihenő, majd onnan elrugaszkodó, súlytalanul tovalebegő dallamait a vonósok kísérik.

3. Duett (tenor, basszus), [a későbbi – 1740 utáni – változatban:] Kórus: Mintha a nyitó zenekari bevezető folytatódna; ám a szöveg immár felfedi a sietség, a mozgalmasság valódi okát: *Most jertek mind futva, ti igyekvő lábak / A barlanghoz, mely rejtí Jézusunkat! / Kacagás, tréfák / A szívet átjárják, / Mert a mi Üdvünk feltámadt.* (Liedemann Ákos fordítása)

4. Recitativo (szoprán, alt, tenor, basszus): Izgatottan egymás szavába vág a négy énekes-szólista. Némi túlzással e részt akár Bach *feminista* tételének is nevezhetnénk. S való igaz: míg a tanítványok – Jézust és korábbi fogadalmaikat megtagadva – gyáván szétszéledtek, egyedül az asszonyok maradtak állhatatosan mindvégig Krisztus mellett: Mária Magdaléna: *Ó, rideg fér-fiszív! / Hol van a szeretet, mely hív, / Amellyel tartoztok a Megváltónak? / Mária: Egy gyöngye asszonynak kell benneteket megszégyeníteni! / Péter: Ó, gyötrelem, mely kinteli, / János: S a nagy szívfájdalmat, / Péter, János: Mit keserű könnyekkel, / És bánatos epekedéssel / Szánt nekünk, s majdan üdvösséget, / Mária, Mária*

Magdaléna: *Mit, – mint ti, mint mi – meg sem szerzett.*

5. Ária (szoprán): A fuvola szárnyaló futamaival kísért ária kissé talányos, elvont szövege arra utal, hogy az asszonyok örömmel tapasztalják, a balzsamozás szükségtelessé vált; a babérfüszerből nem halotti balzsam, hanem győzelmi koszorú készül: *Lelkem, a te fűszereid / Ne legyenek többé balzsamok, / Mivel hogy fénye babérmagkoszorúdnak / Csillapítja félénk vágyad.*

6. Recitativo (alt, tenor, basszus): A sír ürességének okát angyali hírvivők fedik fel: Péter: *Itt van a sír / János: És itt a kő, / Mely ilyet mindig zár; / De hová lett az Üdvözítő? / Mária Magdaléna: A halálból feltámadt már: / Im nekünk angyal jelent meg, / Ki minket erről értesített. / Péter: Itt látom örvendezve / A rátett leplet letekeredve.*

7. Ária (tenor): E megejtő szépségű – a hangfogóktól ezüstös hangszínű hegedűkkel és bukolikus hangú fuvolyákkal kísért – ária az eredeti világi kantátában a bölcsődal és pásztorzene jellegzetességeit egyesítette. Az álom megmarad; Jézus leple által a halál csendes szendérgéssé válik: Péter: *Legyen sírban csendes nekem / Szendérgésem / Lepled által, Jézusom; / Így az ad majd nekem enyhet, / S ha bús könnyen hullatom, / Orcámról letörli mindet.*

8. Recitativo (szoprán, alt): A Jézussal mihamarabb találkozni vágyó asszonyok énekbeszéde hamar ariosóvá alakul. Sójajaik zenei megformálása (tritónusz-párhuzamban ereszkedő kromatikusan dallam) különösen kifejező: Mária, Mária Magdaléna: *Miközben sóhajtunk itt egyre / Mind égő vággyal telve; / Ó, bár csak nyomban megtörténne, / Hogy Üdvünk lássuk végre!*

9. Ária (alt): Izgatott alaptónusú ária firtatja Jézus hol-létét. A középrész („nélküled szívemben bú lesz úrrá s árvaság”) elkomorulását egy újonnan betoldott – recitativo-szerű – lassú szakasz mélyíti el: Mária Magdaléna: *Mondjátok, mondjátok nekem gyorsan: / Drága Jézusom hol van, / Akit lelkem úgy imád! / Jöjj hát, jöjj, ölelj át engem; / Mivel nélküled szívemben bú lesz úrrá s árvaság.*

10. Recitativo (basszus): Örömmel teli énekbeszéd vezet a kantátát záró, a feltámadás csodáját hirdető hálalelekhez: János: *Örvendünk mind, / Hogy a mi Jézusunk*

újra él, / A szívünk meg, / Mely előbb szomorúságtól
igen félt, / Fájdalmat feled, / És töpreng víg, új éneken,
/ Mert Üdvünk újra itt van jelen.

11. Kórus: Hála Néked! / Zengjen, Urunk, most ez ének!

/ Ördög s pokol legyőzettek, / Tornácaik szétdőlvén. /
Megváltottak, örvendjétek, / Hogy az ég is meghallja!
/ Most nyilj meg hát, mennyboltnak szépséges íve, / Ím
Júda hős oroszlánja győztesen tér be.

Göncz Zoltán

ÉLET ÉS ZENE

Zeneszerzőnők

„Az Ön zenéje gyógyított ki mindörökre abból a tév-
eszméből, hogy asszonyok nem tudják elvégezni a fér-
fiak munkáját a művészetekben...”

(George Bernard Shaw – Ethel Smyth-nek)

Miért van olyan kevés hölgy a zeneszerzők között?
Vagy csupán nem ismerjük őket? Létezik-e „férfi-zene”
és vajon létezik-e „női zene”? Ha igen, akkor a nők nő-
ies zenét írnak, míg a férfiak férfiasat? Vagy csak sztereotípiák és előítéletek rabjai lennének?

Aaron Cohen 1987-ben megjelent *Zeneszerzőnők nemzetközi enciklopédiájában* nem kevesebb mint 6000 név szerepel! Úgy tűnik, ismereteink igencsak hiányosak a női zeneszerzést illetően...

De mi a helyzet a zene *nemével*? Szokás a kecses, lágy, érzékeny, halk moll-dallamokat „nőies” jelzővel illetni, míg a „férfias” zene – ennek ellentétéként – természetesen hősies, kemény, harsány – s lehetőleg dúr-hangnemmű. (A dúr és moll *hangnemek* latin elnevezése is erre a kettősségre utal: *durum* = kemény, *mollis* = lágy.) Hangszereljünk most nemek szerint! Éteri hárfá és leheletfinom fuvola a „női oldalon”, érces trombita és harcias üstdob a férfiaknál. De ilyen egyszerű lenne ez?

Természetesen szó sincs arról, hogy (amióta és ameddig a dúr-moll hangrendszer egyáltalán használatos) a férfiak kizárólag dúrban komponálnának, s a hölgyeknek maradna a moll. Ha így lenne, a zenetörténet elviselhetetlenül egydimenzióssá szűkülne. A két attribútum a zenében is egymást feltételezi, a női és a férfi princípium egymásba nyúlva áramlik dinamikusan (gondoljunk a taoista jin-jang ábrára). Sőt, esetenként mintha felcserélődnének a komponista-szerepek: „Az Ön zenéje férfiasabb, mint Händelé” – jellemezte (persze túlozva) *Ethel Smyth* zenei munkásságát G. B. Shaw (manapság azt mondhatnánk, politikailag nem a legkorrektebb módon).

Az összes hölgykomponista felsorolására e hasábokon nincs elég hely, s a megemlíttetek élete, életműve sem

lesz méltó módon kifejtve. Szerencsére mára már az interneten sok (korábban nehezen hozzáférhető) kompozíció meghallgatható; elég egy-egy zeneszerző nevét beírni a YouTube keresőablakába.

A legkorábbi zeneszerző-költő az időszámítás előtti 6. századból a görög *Szapphó*, akinek csak verstörédékei maradtak fenn, dallamai nem. A korai középkor fontos művész-személyisége a bizánci költő-zeneszerző *Szent Kasszia* (810-865) – mintegy 50 himnusza hagyományozódott ránk, ebből 23-at az ortodox egyház máig használ. Az érett középkor meghatározó nőalakja *Bingeni Szent Hildegárd* (1098-1179), német író, zeneszerző, bencés apátnő, keresztény misztikus, polihisztor – hivatalosan tavaly októberben nyilvánították szentté. (*Folyóiratunk 2012/12. számában olvashattunk róla tartalmas cikket Szabó Ildikó tollából.*)

A barokk korban már több lehetősége adódott a hölgyeknek alkotó képességeik kibontakoztatására, ám ennek feltétele volt a „megfelelő családba” való születés, s ennek révén a megfelelő edukáció. (De időnként még ez sem elegendő: Anna Amália porosz hercegnő – hiába az arisztokrata származás – csak zenegyűlölő apja halála után kezdheti el ilyen irányú tanulmányait.) *Francesca Caccini* (1587-1640) (Giulio Caccini lánya) olasz énekesnő, előadóművész, zeneszerző, költő, zenetanár volt, a hölgyek közül ő írt elsőként operát. Érdemes megemlíteni *Barbara Strozzi* (1619-1677) olasz énekesnőt, zeneszerzőt, (tanára a neves operaszerző, Francesco Cavalli volt); *Isabella Leonarda* (1620-1704) olasz zeneszerzőt; *Élisabeth Jacquet de La Guerre* (1665-1729) francia csembalóművészt, zeneszerzőt és *Anna Amália* (1723-1787) porosz hercegnőt (akinek tanára a Bach-tanítvány Johann Kirnberger volt).

Megfigyelhető, hogy a 19. századtól egyre gyakrabban tűnnek fel tehetséges hölgyek híressé vált férfizeneszerzők mellett (Mozart, Mendelssohn), de az

inspiráló közelség sokszor kifejezetten bénítóan hat, a család minden lehetőséget a fiúknak ad, a lányoknak a házasság, a gyermeknevelés válik „főfoglalkozásukká”. Így járt *Maria Anna Mozart* (becenevén: Nannerl) (1751-1829) (Mozart nővére), akiről tudjuk, milyen ígéretes tehetség volt, ám mű nem maradt fenn tőle. Jobban járt *Fanny Mendelssohn* (1805-1847), aki ugyan szintén nem tudott kikerülni öccse, Felix árnyékából, ám festőművész férje támogatta zeneszerzői ambícióit. Essék szó a klasszikus-romantikus korszak további tehetséges zeneszerző hölgyeiről is: *Marianna Martines* (1744-1812) osztrák ének- és zongoraművészről; az első magyar zeneszerzőnőről: *Koháry Mária Antónia* hercegnőről (1797-1862), II. Ferdinánd portugál király édesanyjáról – sajnálatosan csupán egyetlen zongoraszonátája maradt fenn; a francia *Louise Farrenc*-ről (1804-1875) és *Cécile Chaminade*-ről (1857-1944), mindketten virtuóz zongoraművészek is voltak, akárcsak *Clara Schumann* (1819-1896), Robert Schumann felesége. De ne feledkezzünk el a későromantikus, zenei nyelvezetében Bruckner stílusjegyeit felmutató *Johanna Senfterről* (1879-1961); *Alma Maria Mahler*-ről (1879-1964), Gustav Mahler feleségéről; a francia „Hatok”-hoz tartozó *Germaine Tailleferre*-ről (1892-1983) valamint a tragikusan korán elhunyt, nagytehetségű *Lili Boulanger*-ről (1893-1918) (*Nadia Boulanger* húgáról).

S kortársaink a teljesség igénye nélkül: a skót származású *Thea Musgrave* (1928), az orosz *Szofia Gubajdulina* (1931) a finn *Kaija Saariaho* (1952), valamint híres hazai szerzőink: Kodály Zoltán első felesége, *Sándor Emma* (1863-1958), az örökifjú *Szőnyi Erzsébet* (1924), és a jövő reménységei, akik már eddig is számos értékes kompozícióval gazdagították a zeneirodalmat: *Tallér Zsófia* (1970), *Varga Judit* (1979), *Meskó Ilona* (1981).

A fokozatos demokratizálódás következtében napjainkra szinte minden akadály elhárult a hölgy-zeneszerzők útjából. Mára teljesen természetes, hogy a nők a zeneszerzés területén is – akárcsak más művészeti ágakban, tudományban, politikában – a férfikkal egyenértékű teljesítményt tudnak nyújtani. Ám hosszú volt az út ideig! A nők egyenjogúságáért, a női választójog bevezetéséért – kellemetlenségeket, megaláztatást is vállalva – küzdeni kellett.

E harcra példaként idézzünk fel egy emlékezetes polgári engedetlenségi történetet: a már korábban említett angol zeneszerzőnő, *Dame Ethel Smyth* (1858-1944) – mivel bedobta egy him-soviniszta politikus ablakát – néhány hétre börtönbe került, ám ott sem tétlenkedett, cellájának rácsos ablakán át fogkeféjével (!!!) vezényelte az udvaron masírozó rabtársnőit, akik a Smyth komponálta „*Nők indulója*”-t énekelték.

Hölgyeim! Uraim! Elő a fogkefékkel! Hallgassuk a szüfraszettek himnuszát:

<http://www.youtube.com/watch?v=Diyu8gEIp64>

*Zengd, zengd, fennen a dalt!
Zúg, mint a szél, a hajnal már ébred;
Lépj, lépj, repítsd magad,
Lobog a zászlónk, a remény éled.
Dalold a jövőt, álmodd a dicsőt
Lám! hívnak – e szó víg harang!
Peng, zeng, áraszt új erőt –
Szabadság zendül, az Úré e hang!*

Most mindenki!...

Göncz Zoltán

HANUKA

*Idén november 27-én este (5774. kisleév 24.)
kezdődik hanuka.*

*Békés, meghitt ünneplést kívánunk kedves
Olvasóinknak!*

*Hanukai dal
(Maoz cur)*

*Sziklabiztos menedék az én Segítségem,
Hozzad méltó a magasztalás.
Imádságom házáat készítsd elő,
Hogy ott zengjem hálámat.
Amikor majd megbünteted
A gyűlölködő ellenséget,
Akkor majd zsoltárdallal ünneplem
Az oltár felavatását.
(Forrás: www.jewbox.hu)*

HÍRMOZAIK

Egyéves a Galilea Háztemplom

Kereken egy évvel ezelőtt, tavaly októberben szenteltük fel és vettük használatba gyülekezetünk Galilea Háztemplom névre „keresztelt” épületét.

Erre is emlékeztünk, és arra, hogy nemcsak templomért adhatunk hálát, hanem az egész év áldásaiért.

Így készítettük el hálaoltárunkat október 13-án Kótics Ferenc barátunk segítségével, és hívtuk meg vendégeinket, hogy velünk együtt örvendezzenek.

Alkalmunkon mintegy nyolcvan vettek részt a helyi, a mándoki és a kemecsei gyülekezetünkből. Az ebédet közösen fogyasztottuk el mindenki megelégedésére, amit Smajdnáné Idának köszönhetünk. Az igehirdetés szolgálatát Iványi Gábor elnök úr végezte, aki feleségével Évával érkezett, a szép énekekről pedig a nyíregyházi gyülekezetünk énekkara gondoskodott. Az Ige délelőtt a Máté 12,33-37 alapján a beszédünkre hívta fel a figyelmet, ami lehet szép gyümölcs azon az oltáron, amit Istennek ajánlunk fel.

Délután Zákéus története alapján pedig arra tanított, hogy a jóvátétel, a megváltozott élet is fontos hálaáldozat.

„Mindörökre hű az Úr!” – hangzott az énekkar befejező, szép éneke, ami útravaló biztatásként nagyon jól jön a következő hálaadó napunkig.

Köszönjük Istennek és mindenkinek ezt a szép napot!
Iklódyék, Kisvárdá

***

Születés

Október 18-án megérkezett a békásmegyeri gyülekezet legfiatalabb tagja, Iványi-Gyimesi Mátyás (Gyimesi Virág és Iványi Gáspár kislánya) 3550 grammal és 52 centiméterrel. Az egész családra Isten áldását kívánjuk!

***

Női alkalom

„A Lélek gyümölcsei” címmel szokásos őszi női csendesnapunkat tartottuk kispesti gyülekezetünkben, mintegy 30 résztvevővel, október 19-én, szombaton 10-től 18 óráig. Az előadásokat élénk beszélgetések tarkították, valamint Lakatos Diána operaénekes előadása gazdagította.

***

„Jó reggel elégíts meg minket a te kegyelmeddel, hogy örvendezzünk és vígadjunk minden mi időnkben.” Zsoltárok 90,14

Október 25-én ünnepelte 90. születésnapját Kneldrith Kline (legtöbbeknek Kay), amiről békásmegyeri gyülekezetünkben is megemlékeztünk.

Kay 1992-ben érkezett először Magyarországra férjével, Bruce L. Kline-nal, aki (többek között) a Central Christian College nyugalmazott rektora, valamint a Wesley János Lelkészképző Főiskola Szenátusának tiszteletbeli elnöke. Mindketten közel harmincszor jártak azóta Magyarországon.

Noha magyarul csak pár mondatot és szót tanult meg, Kay híres arról, milyen könnyen kommunikál bárkivel, akár szavak nélkül. Fáradhatatlanul kíséri figyelemmel a nehéz körülmények között élők sorsát – Magyarországon is. Isten áldását kívánjuk következő évére!

***

Kétszólám

Ezzel a címmel rendeztek különleges művészeti eseményt október 26-án a békásmegyeri evangélikus templomban. Balla Demeter és Mandur László több rétegű fotói állítottak emléket Donáth Ferencnek, mely kiállítás üzenetét Varnus Xavér orgonajátéka tette még emelkedettebbé.

A kiállított képekből és a katalógusból származó bevételt a fotóművészek jótékony célra ajánlották fel: a Véka és Korsó Alapítvány kapta meg, amely a halmozottan hátrányos helyzetű gyermekeket befogadó Wesley János Óvodának juttatja el azt.

***

Jótékonyági koncert

A Wesley János Óvoda, Általános Iskola, Szakiskola és Gimnázium diákjainak megsegítéséért rendezünk jótékonyági koncertet december 13-án, pénteken a Wesley János Lelkészképző Főiskola Dísztermében (1086 Budapest, Dankó u. 11.). A műsor 18 órakor kezdődik. Fellépők: Khamoro Budapest Band, Dzsentrío együttes, Serengeti Troupe Stand up Comedy és iskolánk diákjai. Támogató partnerünk: Egy Mosoly Egyesület. Jegyek az iskolában (1101 Budapest Máv-telep 38.) kaphatók 1000 Ft-os áron.

Előrendelés: lonyai@hotmail.com.

Adományozás

Hálás köszönet az adományokért! Ha munkánkat, működésünket segíteni szeretné, megteheti sárga csekken, vagy személyesen a 8. kerület, Dankó u. 11. sz. alatt. Telefon: (06-1) 210-54-00/133, 262 m. (hétköznap 8 és 16 óra között), e-mail: metegyhaz@wjlf.hu. Bankszámlaszámunk: 11708001-20520380 (OTP Bank). A közleménybe kérjük, írja be, adományát mire szánja! Amennyiben nem szerepel ott semmi, fenntartási kiadásokra fordítjuk az összeget. Köszönjük!

***

Képes beszámoló

Rendezvényeinkről rövidfilmeket a www.wesleystudio.hu-n, folyamatosan frissülő honlapunkon láthatnak, és megtalálnak bennünket a Facebook-on is – mind az egyházat, mind a Wesley Stúdiót.

Olvasói vélemény

Kedves Olvasóink újsággal kapcsolatos véleményét, történeteit, gondolatait, kérdéseit szeretettel és folyamatosan várjuk az ev@wjlf.hu e-mail címre.

***

Felvétel a WJLF-re

A Wesley János Lelkészképző Főiskola pedagógia alapszakja felvételt hirdet a 2014. februárban induló, keresztfél éves budapesti képzésére nappali és levelező tagozaton!

Jelentkezési határidő: 2013. november 15.

Diplomások felvételijénél a korábbi felsőfokú végzettséget vesszük figyelembe!

Részletek: www.wesley.hu/szak/pedagogia-szak-ba és www.felvi.hu/felveteli/egyetemek_foiskolak/IntezmenyiOldalak/szervezet.php?szer_id=44

HAVI ISTENTISZTELETI REND

2013 – Polgárok Európai Éve

„Nincsen itt maradandó városunk, hanem az eljövendőt keressük.” Zsidók 13,14

2013. NOVEMBER

November hónap igéje: „Az Isten országa közöttetek van!” Lukács 17,21b

Istentiszteletek		Bibliórák	
	Igehely	<i>Eljön az az idő – így szól az ÚR –, amikor új szövetséget kötök Izráel és Júda házával. Jer 31,31 Hány szövetsége van Istennek?</i>	
November 3. Szentháromság után 23. vasárnap	<u>Máté 17,24-27</u> Filippi 3,17-21 1 Mózes 18,20-33		„Eljön az az idő – így szól az ÚR –, amikor új szövetséget kötök Izráel és Júda házával.” Jeremiás 31,23-37 Új szövetség vagy megújult szövetség
November 10. Szentháromság után 24. (ÍTÉLET) vasárnap	<u>Jakab 2,8-13</u> Máté 24,15-28 Jób 14,1-6	Első hét	„E pohár az új szövetség az én vérem által, amely tiérettetek ontatik ki.” Luk 22,14-27 Egy szövetség, amelynek alapja az áldozat
November 17. Szentháromság után utolsó előtti (REMÉNYSÉG) vasárnap	<u>1 János 2,24-29</u> Máté 25,31-46 Jeremiás 8,4-7	Második hét	„Halott voltam, de íme, élek örökkön-örökké, és nálam vannak a halál és a pokol kulcsai.” Jelenések 1 Egy szövetség, ami a színről színre látás világában teljesedik ki
November 24. Szentháromság után utolsó (ÖRÖK ÉLET) vasárnap	<u>1Korinthus 15,54-58</u> Máté 24,37-51 Ézsaiás 65,17-25	Harmadik hét	Amikor Isten megemlékezik szövetségéről ... 2 Mózes 6,1-9 ... és ahogy Izrael viszonyul ehhez

*A címek pusztán értelmezési javaslatok!

Egyperces áhítat minden napra

November 1. péntek, Mindenszentek

Éva – „Az ember Évának nevezte el a feleségét, mert ő lett az anyja minden élőknek.” (1Mózes 3,20)

Az első nő a földön. A legszebb név, amit párja adhatott neki, az „anya”. Valamennyien tőle, tőlük származunk, s azóta tölti be lelkünket az a különleges szeretetvágy, ami csak az anyák felé irányul. Ők azok, akik – jó esetben – mindenféle feltétel és érdek nélkül szeretnek, és ez csodálatos akkor is, ha néha „agyonszeretnek” bennünket. Isten felfoghatatlan, feltétel nélküli elfogadása tükröződik az anyák ölelésében. Legyenek mindenkor és mindenütt áldottak!

November 2. szombat, Halottak napja

Ádá, Cillá – „Ádá és Cillá...Lámek asszonyai...! Embert ölök, ha megsebez, gyermeket is, ha megüt.” (1Mózes 4,23)

A Biblia nem jegyzi Ádá és Cilla válaszát Lámek hencseregésére. Talán azért nem, mert (hasonlóan az alárendeltségüket elfogadó asszonyokhoz) nem mondanak kritikát férjük pusztító indulataira. Milyen kár! Hiszen kaptak képességet arra, hogy eszközük legyen a férfi parttalan indulatának a megfékezésére. Ez pedig az okos – bár ebben az esetben elhallgatott – szeretetteljes asszonyi beszéd volna.

November 3. vasárnap

Naama – „Bement...Noé fiaival, feleségével és fiainak feleségeivel a bárkába az özönvíz elől.” (1Mózes 7,7)

Naamát, Lámek és Cilla lányát, Tubálkain húgát (4,22) véli a hagyomány Noé feleségének. Ha ez így van, akkor a bárka mind Káin, mind a lelki vonalat képviselő Sét-Énós utódokat megkímélte az özönvíztől. Naama az a hűséges asszony, aki kitart férje mellett, amikor a világ nevetséges rögeszmének látja a családfő harcát. Mellette áll, még ha a kijelentést Isten nem is neki, hanem férjének adta.

November 4. hétfő

Sára – „Sára engedelmeskedett Ábrahámnak és urának nevezte őt.” (1Péter 3,6)

Mai világunkban kényes kérdés a családon belüli hierarchia megállapítása. A bibliai elképzelés az, hogy döntenie mindig a férfinak kell, amennyiben nem egyszülős a család. A döntés felelőssége a családfőé. Ugyanakkor a Teremtő a nőt gyorsabb észjárással áldotta meg. Boldog és bölcs az a férfi, aki tudakolja, meghallgatja, s ha megfelelő mérlegelés után jónak találja, felesége

tanácsa szerint határoz. Ugyanez áll egy egész ország vezetésének döntéshozatalaira ahol „segítséget jelent, ha sok a tanácsadó”. (Példabeszédek. 11,14)

November 5. kedd

Hágár – „...így nevezte az Urat, aki szólt hozzá: te vagy a látás Istene.” (1Mózes 16,13)

Ma „béranyának” neveznék Hágárt, aki nem saját magának, hanem „megbízójának”, Sárának szült gyermeket, hogy ő utódra vágyó férjét kielégíthesse. De mint ez igen gyakran előfordul, a vér szerinti anya „pozícióharcba” bonyolódott, ami konfliktussal és keserűséggel járt. A megoldás később az lesz, hogy megtarthatja ugyan gyermekét, de a kapcsolatból távoznia kell. Be kell látnia, hogy nem akarhatja egyszerre az anyaságot és a társadalmi hely elfoglalását.

Bizony nehéz és fájdalmas döntések várnak mai világunkban is a kusza viszonyokba bonyolódott szereplőkre! Csak isteni bölcsesség adhat látást a viselhető helyzet kialakításában.

November 6. szerda

Rebeka – „...gyorsan levette a korsóját, és így felelt: igrál, sőt, még a tevéidet is megitatom.” (1Mózes 24,45.46)

A mai világtól sem idegen a távkapcsolat útján vagy közvetítők segítségével történő ismerkedés. Ilyenkor nem a közvetlen benyomások, hanem az előfeltételek játszanak elsősorban szerepet. Eliézer, akit Ábrahám a párkereséssel megbízott, érdekes és tanulságos előfeltételt szab: az legyen megbízója párja, akitől ő szomjas vándorként vizet kér, s a megszólított nemcsak rajta segít, hanem tevéit is kész megitatni. Micsoda kincs az olyan nő, aki önként sokszorosát adja annak, amit „jól neveltsége” elvárhat tőle!

November 7. csütörtök

Ráhel – „...siratja fiait, nem tud megvigasztalódni, hogy nincsenek többé...” (Jeremiás 31,15b)

Jákob szegény boldogtalan szerelmes felesége sokáig meddőnek bizonyult, s mikor végre második gyermekét is megszülhette, belehalt a várva várt áldásba. Mire igazán anya lett, távoznia kellett az életből. Az ő tragédiájának emlékét használja fel Jeremiás és később Máté (2,16-18) a politika áldozatává vált ártatlanok elsiratására. A könnyek a pótolhatatlan veszteségről szólnak, és arról a felismerésről, hogy az áldást nem mindig az élvezzi, akin keresztül az megvalósul. Hiszen mégiscsak

megszülettek a gyermekek, és életükhöz sok dicsőséges esemény kapcsolódott – még ha ezt a büszke anya nem láthatta is.

November 8. péntek

Lea – „...az Úr látta...megvetett voltát, és megnyitotta az ő méhét.” (1Mózes 29,31)

A mai világban „nukleáris családnak” nevezik azt a gyakori formációt, melyben a gyerekek különböző kapcsolatokból született testvérekként nőnek fel. Bizony sok lelki terhet jelent a felnőttek feszültségeit átélni! Isten az Ige szerint nem így képzelte el a férfi és nő kapcsolatát (Máté 19,8), de bárhogy alakuljanak is a dolgok, Ő a maga részéről mindig a sérülékenyebb fél mellé áll, s nem hagyja igazát elvitatni. Nemcsak az özvegyek (Zsoltárok 68,6), hanem az elhagyottak (Ézsaiás 54,6) bírāja is az Úr.

November 9. szombat

Cippóra – „...így szólt: véren szerzett vőlegényem vagy!” (2Mózes 4,25)

Ha jól értjük a helyzetet, az alábbi történhetett: Mózes mindent elkövetett annak érdekében, hogy kitérhessen az elől, amire Isten elhívta, sőt, kényszerítette. Még népe felszabadítására indulva, Egyiptom felé útközben is megpróbált visszafordulni. Ekkor történhetett, hogy az Úr egy csapással megállította. Gyermeke, akit hajdan népétől való eltávolozása miatti keserűségében nem is vont be Ábrahám szövetségébe, majdnem meghalt. Cippóra az idegen népből való és Mózesnél mégis „lelkibb” módon gondolkodó feleség az, aki bátor döntésével megmenti a helyzetet. Azt teszi, amit Ábrahám-nak kellett volna megcselekednie. Hívó édesanyák, ne vonakodjatok tiszteletreméltó férjetek hitetlenségéből fakadó hibáit korrigálni, ha ezzel az Úr szövetségébe vonhatjátok gyermekeket!

November 10. Ítélet vasárnap

Fáraó leánya – „...fiává fogadta és elnevezte Mózesnek, mert azt mondta: a vízből húztam ki.” (2Mózes 2,10)

Beszédes nevet adott a nagyszerű nevelőanya fogadott fiacskájának. Saját magáról is vallott a névadásban, hiszen apjával, a fél világ nagyhatalmú urával kellett szembeszegülnie egy istentelen, embertelen, törvényt megszegve, hogy megmenthessen egy kis védtelen életet. Fogalma nem volt arról, hogy micsoda embert oltalmaz meg és nevel fel az utókor számára. Ő csak a könyörtelen politikai ítélet védtelen áldozatát látta. A helyes isteni döntés a „hite” bizonyítéka.

November 11. hétfő

Jókebed – „hit által rejtegették Mózes...szülei...nem félték a király parancsától.” (Zsidók 11,23)

A fáraó a „születésszabályozás” legszörnyűbb politikai döntésével és törvényi követelésével akarta korlátozni Izrael néppé fejlődését. Sokan engedelmeskedtek fájó szívvel ennek az esztelen, zsarnoki parancsnak. De volt egy anya (s vele férje, Amrám), aki nem adta a fiát, nem engedelmeskedett annak az ördögi szándéknak, mely a jövő nemzedék megtörését és szolgáskorban tartását, alternatívaként pedig a halált kínálta.

November 12. kedd

Sifrá és Húá – „...a bábák félték az Istent, és nem cselekedtek úgy, ahogyan Egyiptom királya meghagyta nekik...” (2Mózes 1,17)

Örökre fennmarad annak a két szülésznőnek a neve, akik inkább tisztelték az életet (Isten akaratát), mint a földi kisisten törvényét, amely nem a Teremtő akarata szerint kívánta meghatározni az új nemzedék jövőjét és az országban lévő különféle társadalmi csoportok mozgásterét. Természetesen a két asszony nem a nagy politikai összefüggéseket vizsgálta (ilyen értelemben nem voltak politikusok): ösztönösen fordultak a jó irányba és utasították el az embertelenséget akkor is, hogyha ezt megfellebbezhetetlen törvényi akarat követelte meg tőlük.

November 13. szerda

Mirjám – „A gyermek nénje...ott állt távolabb, hogy megtudja, mi történik vele.” (2Mózes 2,4)

Mirjámot prófétanőként tartja számon az Írás (15,20). Ez az isteni képesség most abban az aggódo figyelemben és tettekkészségben nyilvánul meg, mellyel (az általa ugyan nem látott) dicsőséges jövő szolgálatában áll, amikor kisöccse jövőjének alakulására figyel. Nem mozdul helyéről, pedig nem tudja, hogy tragédia vagy dicsőség lesz a kicsi sorsa. Ő figyel, vigyáz és a jó győzelmére vár. Ilyen az igazi prófétalelkület.

November 14. csütörtök

Jób felesége – „...ezt mondta: még most is kitarthatóan feddhetetlen van? Átkozd meg Istent és halj meg!” (Jób 2,9)

Szörnyű lehetett látni a próba minden formájával megvert férfi vergődését. Ilyen élethelyzetben értékelődik fel a legközelebbi társ, a feleség és a barátok szerepe. Jób próbatételéhez tartozik azonban, hogy erről az oldalról is támadások érik. Mind az asszonynak, mind a barátoknak – jobb híján – inkább hallgatniuk kellett volna. Együtt szenvedésük mégis valami fajta támaszt jelenthetett volna a gyötrelemben. Időnként igaz, hogy nagyobb próba a szenvedést látni, mint szenvedni, és a tehetetlenség, a tudatlanság felháborít és lázadóvá tesz. Adjon az Úr kitarthatást és erőt a szenvedőhöz való hűségben! Csodálatos áldás lehet az!

November 15. péntek

Ráháb – „Hit által nem veszett el az engedetlenekkel együtt...amikor a kémeket békességgel befogadták.” (Zsidók 11,30)

Az Ige nem szépíti, Ráháb bordélyházat tartott fenn (Józsua 2) Jerikóban. Ide viszonylag feltűnés nélkül betérhettek a kémkedő férfiak. Amikor azonban a helyzet mégis veszedelmesre fordult, az asszony okosságával és bátorságával megmentette őket. Cserébe családja megkímélését kérte az ostromlók győzelme esetére. A hit döntései mindig a ránk bízottak védelmét segítség! És legyen áldás azokon – bármilyen társadalmi csoportból vagy népből valók is –, akik mindenekelőtt a védelemre szorulókat érdekeire tekintenek!

November 16. szombat

Debóra – „Hiányzott a vezetés...míg nem felkeltem én...Izrael anyjaként” (Bírák 5,7)

Különös történelmi kor – van ilyen –, amikor ugyan sok harcias férfit ismerünk, mégis az a benyomásunk, hogy képtelenek az ország ügyeit győzelemre vinni. Talán a saját hiúságuk vezérli őket? Vagy egymással küzdenek ahelyett, hogy a köz szempontjait tartanák szem előtt? Ha nincs atyja az országnak, hátha akad valaki, akire úgy tekintenek (és aki ezt a szerepet el is fogadja), mint a nép anyjára...

November 17. Reménység vasárnap

Ruth és Naomi – „...csak a halál választ el engem tőled!” (Ruth 1,17c)

Három gyászoló asszony, akik szeretik egymást. Egyikük (Orpá) enged az okos beszédnek és visszatér biztos hátterébe moabita népéhez, hogy új családot alapítson. Sógornője, Ruth a bizonytalan jövőt választja kiszolgáltatott anyósával együtt. Dehogyan tudja még ő akkor, hogy a hit útja mindig csodálatosabb, ha kezdetben reménytelennek tűnik is a helyzet! Ilyen „halálos” bizonyossággal és elköteleződéssel összekötni sorsunkat valakivel Isten országában mindig a biztos jövő első lépését, az áldás megvalósulását, a remény valóra válását jelenti.

November 18. hétfő

Abigail – „...ne legyen ilyen botlásod és ne furdaljon Uram a lelkiismeret, hogy ok nélkül ontottál vért, és magad segítettél magadon...” (1Sámuel 25,31)

Dávid szabad csapatai őrzik a pusztában legeltető gazdák nyájait. Egyikük, a dúsgazdag Nábál azonban megvetően beszél védelmezőiről és vezetőjükről. Elutasítja a hála minden gesztusát. Dávid sértett önérzetében elégtételt akar venni és arra készül, hogy leszámoljon a dölyfös kis királlyal. Ebben a helyzetben mutatkozik meg – Abigail révén – az a kivételes ajándék, amit Isten az asszonyoknak adott, hogy hogyan is lehet lecsen-

desíteni és megfelelő mederbe terelni a tomboló férfiúi indulatot. Íme, a „szelíd beszéd” megtöri a csontot (Példabeszédek 25,15), s lecsendesedve Dávid maga is megkönnyebbülten vallja be, hogy pusztító haragjával bizony túllőtt a célon.

November 19. kedd

Mikál – „Milyen dicső volt ma Izrael királya! Úgy mutogatta magát a szolgáinak a szolgálói előtt, ahogyan csak féleszü ember szokta magát mutogatni.” (2Sámuel 6,20)

Mikál maga is királylány volt. Kezdetben rajongott az apja udvarába került vitéz fiatalemberért. Ma már azonban zavarja férjének az a szenvedélye, ahogyan az Urat és népét szereti. Természetesen jó, ha a feleség kritikusa is párjának. Ez a megvetés azonban örökre megpecsételi kettejük sorsát: nem a bátorság és az erő jele ugyanis, legfeljebb a sértett hiúságé.

November 20. szerda

Jezábel – „...ezt mondta neki: ...majd én megszerzem neked...Nábót szőlőjét.” (1Királyok 21,7)

Aháb király nem szokott hozzá, hogy valaki nemet mondjon neki. Ha valakinek a földjeit megkívánta, akadály nélkül megszerezte azokat. Most azonban emberére akadt. Nábót a földszerzés isteni elvekbe ütköző akadályaira hívja fel az uralkodó figyelmét, és nem akar engedni igazából, az örök törvényességből. A királynak azonban eszes és akarátát érvényesíteni képes társa van, aki támogatja őt a gátlástalan szerzésben. Vajon csakugyan Istentől van az, ha hatalommal és erőszakkal megszerezhetjük azt, ami törvényesen nem lehetne a miénk?

November 21. csütörtök

Sareptai özvegy – „...megparancsoltam...egy özvegy-asszonynak, hogy gondoskodjék rólad.” (1Királyok 17,9)

A névtelen, támasz nélkül maradt egyszerű asszony (akinek még serdülő gyermekéről is gondoskodni kell) kapja azt a feladatot, hogy Isten munkatársa legyen Illés próféta létfenntartásában. Természetesen az által válik erre alkalmassá, hogy Isten embere az Úr segítségével „gondoskodik” a mindennapi kenyérről, a véka alján lévő kevéske liszt megtartásáról, és a korszóban lévő maradék olaj kiapadhatatlan forrásáról. Illés tehát nem a gazdagok oltalmában, hanem a szegény néppel való együttműködésben találja meg a szolgálatához nélkülözhetetlenül szükséges támaszt úgy, hogy maga is a segítő szolgálat eszköze.

November 22. péntek

A kis rablány – „...rabló arám csapatok...foglyul ejtettek Izrael országából egy kislányt, aki Naamán

feleségének a szolgálója lett. Ez így szólt úrnőjéhez: bárcsak eljuthatna az én Uram...prófétához, az...meggyógyítaná...” (2Királyok 5,2-3)

Hogy mit jelent az ellenség szeretete, amiről Jézus is olyan nehezen elfogadható módon beszélt (Máté 5,44kk), azt ez a történet is illusztrálja. A kislány nem saját sérelmeinek foglya, nincs benne beteg rabtartója iránt gyűlölet. Azt teszi, amit Mennyei Atyja is cselekszik mindenkivel szemben: aki szükségben van, annak a tőle telhető legjobbat adja.

November 23. szombat

Eszter – „...ki tudja, nem éppen a mostani idő miatt jutottál-e királynői méltóságra.” (Eszter 4,14c)

Eszter története igazi karriertörténet. Egy száműzetésben született, nagybátyja által nevelt árva lány lesz a hatalmas birodalom szépségkirálynője, egyúttal pedig a király hitvese. Bizony nem lepődünk meg azon, ha az érintett igyekezne mind jobban elhatárolódnival sorstársaitól, örömmel nyugtázva azt, hogy valamiért ő nyilván a sors kiválasztottja. Eszter azonban (nagybátyja bátor intelmei nyomán) megérti, hogy az igaz ember számára nincs önmagáért való pozíció. Minden, amit elérhetünk, Isten által adott lehetőség arra, hogy odaálljunk védtelenebb, kiszolgáltatottabb testvéreink mellé.

November 24. Örök élet vasárnapja

Mária és Márta – „Én vagyok a feltámadás és az élet, aki hisz énbennem, ha meghal is él; és aki él és hisz énbennem, nem hal meg soha. Hiszed-e ezt?” (János 11,25-26)

Mária és Márta testvérüket, Lázárt gyászolják. Csalódottak is. Hiába hívták nagybeteg öccsükhöz a Mestert, mégsem érkezett időben (hátha még ha azt is tudnák, hogy szándékosan késlekedett!). A vigasztaló szavak oly kevésbé nyugtatják meg Mártát, mégis ez a legtöbb, ami elmondható: az örök életről való döntés kérdése a Teremtő és Megváltó Isten kezében van. Készek vagyunk-e hinni az igazmondó és győzelmes Istennek?

November 25. hétfő

Anna – „Seregek Ura! Ha...fiúgyermeket adsz...akkor egész életére az Úrnak adom...” (1Sámuel 1,11)

Anna már azt hitte, soha nem lesz gyermeke. A természetes anyai vágy a teremtés óta ott van minden nőben. Sokan ezt akarják kielégíteni, vagy arra gondolnak, legyen valaki, aki támaszt jelent majd öreg napjaikra. Anna azonban azért kér, hogy adhasson. Tudja ugyanis, hogy akinek életet adhat, az valójában nem az ő, hanem a teremtő Isten tulajdona. Azt akarja, hogy kisfia Isten dicsőségét szolgálja majd.

November 26. kedd

Mária – „Íme az Úr szolgálóleánya: történjék velem a te beszéded szerint.” (Lukács 1,38)

Kevesen vállalják azt a kockázatot, ami nélkül pedig a szerelem (és általában a nagy ügyek) sikere elképzelhetetlen – a teljes odaadást. Mária döntése emberileg szegyet, magányt, védtelenséget hozna, ő azonban a bizalom „kiszolgáltatottságával” kész az Úrral való együttműködésre. Így lesz áldott az asszonyok között (42b).

November 27. szerda

Erzsébet – „Boldog, aki hitt, mert beteljesedik mindaz, amit az Úr mondott néki.” (Lukács 1,45)

Erzsébet nagyon fontos igazsággal ajándékoz meg bennünket: aki emberek ígéreteire, kizárólag az általa szakértőknek tekintett különleges személyek biztatására tekint, az gyakran csalódik. Az ilyen biztatások és jóslatok néha beteljesedhetnek, többnyire azonban meg kell elégednünk az ügyes jósok kudarcával kapcsolatos megfellebbezhetetlen magyarázataival. Erzsébet szerint az a boldog, aki abban hisz, „amit az Úr mondott neki”. Az ugyanis mindenképpen beteljesedik majd a maga idejében.

November 28. csütörtök

Magdalai Mária – „...korán reggel, amikor még sötét volt...odament a sírhoz, és látta...” (János 20,1)

A feltámadás első szemtanúja Magdalai Mária. Végig olyasmiket „lát”, amelyek Jézus jelenlétének a hiányáról árulkodnak: az üres sír, a fizikai valóság felismerhetlensége. Nem is találkozásra készült, csupán a még méltóbb gyász folytatására, annak szolgálatában, akit szívből szeretett és szolgált. Még sötét van. A tanítványok is alszanak. Egyelőre semmi bizonyos nem látható, ő mégis a helyszínre siet. Isten áldja meg azokat, akiknek nincs szükségük kézzel fogható bizonyítékokra annak érdekében, hogy a hűségüket megőrizték!

November 29. péntek

A tíz szűz – „...hasznos lesz a mennyek országa a tíz szűzhez, akik fogták lámpásukat és kimentek a vőlegény fogadására.” (Máté 25,1)

A koszorúslányok a hívó népet, az egyházat jelképezik. Egyik részük előrelátó, és a maga idejében megtölti a lámpását és a kannáját a világító olajjal (a lámpa Isten Igéjének a szimbóluma is – Zsolt 119,105), másik részük csak éppen a működőképesség határán mozog, semmi tartalékkal nem rendelkezik a „vőlegény” késedelme esetére. Hogyan is vizsgálunk az elhúzódó próbák idején? Vajon csak a megszokott lelki élet fenntartására elegendő a hitünk és a kegyességünk, vagy képesek vagyunk „világítani” – akkor is, ha a várva várt pillanat elérése meghatározatlan ideig várat magára?

November 30. szombat

A szegény özvegy – „...mindazt beledobta, amije csak volt, az egész vagyonát.” (Márk 12,44)

Adni öröm. Erre a megtapasztalásra az is vágyik, aki napról napra él, hiszen ez a szegény asszony egy napi létfenntartásának költségétől vált meg, hogy valami – amúgy általa még csak pillanatnyilag nem is ismert – nemesebb célt támogathasson. Isten Országában, aki

ad, az nyer igazán „sokat”: az anyagiakon túl az isteni lelki gazdagság teljességét is. Hidd el, nagyobb biztonság adni a kevésből, mint kuporgatni az előre nem látható nehézségek miatt!

-ig

KALENDÁRIUM

(Folytatás a 2. oldalról)

hangsúlyozza az elért eredményeiket, hozzájárulásukat a közösség, a család, a házasság és a gyerekekkel való törődésben, valamint elismeri a közösségben betöltött nélkülözhetetlen szerepüket.

November 22. – A Magyar Közoktatás Napja

„Engedj a tanácsnak, és vedd be az erkölcsi oktatást; hogy bölcs légy végre. Sok gondolat van az ember elméjében; de csak az Úrnak tanácsa áll meg.” (Példabeszédek 19, 20-21)

A pedagógusok szakszervezete a magyar közoktatás helyzetének, gondjainak bemutatására, valós társadalmi megítélésének elősegítése céljából 1991-ben kezdeményezte a nap évről-évre történő megtartását.

November 28-december 6. – Hanuka

A hanuka (héberül חנוכה), a fények ünnepe zsidó ünnep. A Makkabeusoknak a szíriai görögök feletti győzelmére (i. e. 165), a jeruzsálemi szentély megtisztítására és újraavatására, valamint a nyolc napon át égő méceses csodájára emlékezik. Azon zsidó ünnepek közé tartozik, melyek nem a Tórán alapulnak (ilyen még például Purim), abban egyedi, hogy egy hadi eseményt örökít meg a nép emlékezetében. Jézus Krisztus is rendszeresen feljárt megünnepelni a hanukát:

„Lőn pedig Jeruzsálemben a templomszentelés ünnepe: és tél vala. És Jézus a templomban, a Salamon tornáczában jár vala...” (János 10,22)

November 30. – András apostol emléknapja

„...Kövessetek engem, és azt mívelem, hogy embereket halásszatok.” (Máté 4,19)

A tizenkét tanítvány egyike, aki szem- és fültanúja lett Jézus Krisztus földi művének. András Isten-keresőként

a Jézus szolgálatát előkészítő Keresztelő János tanítványává szegődött, majd miután szolgálata csúcsán János rámutatott az „Isten Bárányára”, András azonnal Jézus követője lett. Testvérét, Pétert is András vitte Jézushoz, s míg András a maga elhatározásából akart Jézus tanítványa lenni, addig Pétert Jézus szólította fel erre a szolgálatra.

A MET és intézményei novemberi évfordulói:

- **1989 novemberében** tárgyalások kezdődnek a Parlamentben az egyházügyi törvény megalkotásáról, kéri azok jelentkezését, akik iskolák, öregotthonok, és egyéb szociális intézményeket működtetnének.

- **1991 novemberében** létrejön a Keresztyén Könyvesház Alapítvány.

- **1994 novemberében** Iklódy László megkezdte szolgálatát Kisvárdán, jótékonysági koncertet rendezünk a Főváros dísztermében és beindul utcai szociális munkánk. Ugyanebben az évben használt cikk piacot nyitunk a VIII. kerületben.

- **2003. november 2.** – Kispesten istentisztelet keretében megemlékeznek Iványi Gábor 30 éves lelkes szolgálatáról.

- **2003. november 21.** – A WJLF épületében megemlékeznek azokról a zsidó testvéreinkről, akiket 1941-ben Kamenyec-Podolszkijban meggyilkoltak.

- **2009. november 17.** – Elhunyt Iványi Tibor, a MET elnöke.

- **2009. november 30.** – Az Egyház Közgyűlése Iványi Gábort választja meg az egyház elnökévé.

- **2010. november 17.** – Az új elnök, Iványi Gábor beiktatása, Iványi Tibor emléktáblájának felszentelése.

(Összeállította: KZ)

ÉLETEK ÉS PÉLDÁK

A piros fejkvédős lány

„Adni jobb, mint kapni, ezt minden ökölvívó tudja.”

Szeretek fotók, plakátok között dolgozni. Ha elfárad a szemem, pihenésül nézegetek egy arcot a falra feltűzötték közül; legtöbbször Boci lányom mohikán frizurás, Mardel kutya mosolyú arcát, vagy egy fogdmeg-húsú roma kislányt – vagy *Pécsiné Lázár Melinda* piros bokszkesztyűs felvételét.

Melinda néhány éve járt filmes csoportomba. Egy jó felelete után megsimogattam a karját. Olyan kemény izmai voltak, mintha fából esztergálták volna. Szociális munkásként végzett nálunk a Wesley-n. A főiskola elvégzése után kaptam tőle dedikálva a képet. Még arra is emlékszem, hogy szakdolgozatának témája a *Cigány tanulók motiválása a sport segítségével* volt.

Melinda Újpesten nevelkedett, oda járt iskolába. Kezdetben kézilabdázott, focizott. Második gyermeke születése után kezdett el bokszolni, 2004-ben. Két alkalommal Budapest Bajnokságot nyert, Magyar Bajnokságon pedig kétszeres ezüst és háromszoros bronz helyezettet. 2005-ben Podolszkban, a VB-n a második legpontgazdagabb mérkőzést bokszolta le.

„Védekeztek keményen, ahogyan a bokszolók mondják. Tanuljátok meg az ütések elviselését. Máskülönből az első pofontól, amit az élet ad összerogytok. Mert az életnek átkozottul nagy kesztyűje van.” Seres Attila edző mondta, amikor a női bokszolókról kérdezték.

A fiúk általában az apjukkal mennek le, vagy a haverokkal a bokszterembe. A fiúk 60-70 %-a egy éven belül fel is adja a küzdelmet. Lányos szülők ritkán jönnek, főleg olyan kívánsággal, hogy a lányukból, majd nagy bokszoló legyen. Legfeljebb azt mondják: „Hülye vagy te, lányom, hogy szétverted az arcodat?”

A lányok sokkal motiváltabbak a fiúknál, mert a saját álmaikat akarják valóra váltani. Ők 60-70%-ban versenyszerűen is kipróbálják az ökölvívást.

„A motiváció az, amikor az álmaid munkaruhát öltöztetnek.”

1966 óta létezik női boksz Magyarországon, bár már az első világbajnokságon egy arany- és két ezüstéremmel tértek haza, évekig rétegsportnak számított.

Melinda a MET Fűtött Utca egyik rendezvényén. (Forrás: MTI)

Melinda az UTE-ban kezdett el bokszolni. Úgy érzi sokat adott neki a sport, a versenyzés. Sikerélményt még akkor is, ha nem ő volt a győztes. „Soha nem úgy veszítettem, hogy legyaláztak” – mondta egyszer –, „hanem csak néhány pontos vereséggel. Volt olyan, hogy az edzésen gyomorszájon ütöttek, voltak monoklijaim, de egy-két perc után mindig bokszoltam tovább, és soha nem sírtam”.

Az iskolai tanulás nagyon fontos; lehet, hogy aki jól tanul az jó sportoló is lesz, de a romákkal másként van. Úgy gondolom, hogy nekik az iskolában nincs elég sikerélményük, vagy csak kevésnek adatik meg közülük, ezért nagyon fontos, hogy ki tudják magukat fejteni a sportban. Sajátítsák el a fair play szellemet, tapasztalják meg, ha kitartóan küzdenek és dolgoznak, akkor lehetőségük van fejlődni. Ők is büszkék lesznek rá, és én is. Nagyon sok roma van a válogatottban, és nem egy kiemelkedő tehetség közöttük.

„Általában brutális barbár sportként tekintenek az ökölvívásra. De számomra ez egy édes tudomány, egy mágikus tánc.”

„A roma fiúk szeretik a bokszot, a temperamentumuk is jó hozzá. Ökölvívó edzőként és szociális munkásként is családgondozóként dolgozom egy gyermekotthonban, ahol roma származású gyermekekkel foglalkozom.”

Melinda segítőkész, gyöngéd és nagyon erős nő, olyan, akiről Anyukám azt szokta mondani: „tudod, drágám egy igazi férfi legtöbbször nő”.

MÁ

KIK VAGYUNK?

Híres metodisták 5. – Metodista politikusok

Nelson Mandela (1886-1938)

Mindenekelőtt Nelson Mandelával kapcsolatban fontos tisztáznunk, hol élt, mi ellen harcolt, milyen világpolitikai események hatottak rá.

Dél-Afrika története

Az első európaiak Portugáliából érkeztek a mai Dél-Afrika területére, akik a XV. században értek a partokhoz. Kolóniákat viszont a hollandok alapítottak először a XVII. században, a XIX. században azonban az angol jelenlét is erősödött. A hollandokból és frízekből, kistrészt hugenottákból (üldözött francia protestánsok) és német bevándorlókból álló csoport, akiket összefoglaló néven *búroknak* neveztek, állandó konfliktusban álltak az őslakosokkal egészen 1838-ig, amikor is véres csatában legyőzték a bennszülötteket. A főleg a nyersanyagokért folytatott harcok 1899 és 1902 között az angol-búr háborúhoz vezettek. Az ország a 20. század elejétől angol gyarmat, majd 1926-tól Dél-afrikai Unió néven a Brit Nemzetközösség tagja lett. A mai Dél-afrikai Köztársaságot 1961-ben kiáltották ki. A lakosságnak mintegy 75%-a őslakos, a fehérek mellett jelentős ázsiai népesség él Dél-Afrikában.

Mikor elfoglalták az országot, az angol telepesek faji megkülönböztetést (búr szóval *apartheidet*) alkalmaztak. A lakosságot két részre osztották, a fehérekre, akik a lakosság kb. 10%-át és a nem-fehérekre, akik kb. a 90%-át tették ki. A buszokon, ha az alsó részen ki volt írva, hogy „Only White”¹, akkor nem ülhetett le oda nem-fehér, tehát neki gyalogolnia kellett. Külön parkokat hoztak létre a feketéknek és a fehéreknek, de voltak közös parkok is, ahol padonként megszábták, milyen etnikumú ülhet rá. Egyes utcák csak fehérek részére voltak fenntartva. A fehérek kezében volt a gazdasági és a politikai hatalom.

A feketék külön lakónegyedekbe („bantusztánok”) tömörültek, és a bantusztánból kilépni csak engedéllyel volt szabad. Így a feketék idegennek számítottak a saját hazájukban. Kilépőt csak akkor kaphattak, ha másik bantusztánban vagy egy mezőgazdasági területen dolgoztak.

Akárcsak az indiai kasztrendszerben, itt is szokás volt, hogy ha egy fehér megvert egy helyi lakost, az utóbbi nem üthetett vissza, különben bíróság elé került.

A Dél-Afrikában gyarmatosító britek és búrok által kialakított szisztematikus diszkrimináció rendszerének felszámolására egyházi, világi és törzsi szervezetek vezetői az erőszakmentesség elvének képviselőjére 1912-ben alakították meg a feketék illetve színes bőrrűek pártjaként ismert Afrikai Nemzeti Kongresszust (ANC).

1959-ben Londonban az apartheid ellen fogyasztói bojkott kezdődött, amelyből a világ egyik legnagyobb társadalmi mozgalma nőtt ki, és a dél-afrikai eredetű gyümölcsök, cigaretta és gyarmatáru vásárlásában hozott gyors visszaesést. Az 1960. március 21-i sharpeville-i sortűzben a rendőrség 69 fekete bőrű lakost ölt meg egy békés tüntetésen. Azóta ez a nap a fajgyűlölet elleni nemzetközi küzdelem napja. A Dél-Afrikai Unió 1961-ben a Dél-Afrikai Köztársaság nevet vette fel.

Nelson Mandela – a dél-afrikai feketék szószólója

Nelson Mandela 1918-ban született Qunuban, Dél-Afrika Transkei nevű tartományában. Édesapja a xhosza népcsoport thembu törzsének volt az egyik vezetője. Nevének jelentése xhosza nyelven: „aki bajba sodorja magát”. Mandela az apartheid diszkriminatív törvényei és kiközösítése ellenére európai szellemű nevelésben részesült, metodista vallású volt. 1938-ban beiratkozott a feketék számára létesített Fort Hare-i egyetemre, két év múlva azonban egy, a fajgyűlölő rezsim elleni diáktüntetésekben való részvétel miatt kizárták. Az egyetemről való eltávolítása után Johannesburgba költözött, ahol megismerkedett Walter Sisuluval, az ANC későbbi főtítkárával. Új barátja segítette Mandelának bekerülni a Witwatersrand-i Egyetemre, ahol befejezhette kényszerből félbeszakított jogi tanulmányait. Az Alexandria nevű fekete negyedben telepedett le, a fehér kolóniától teljesen elszigetelve. Mandela mindennap szembesült a radikális faji elkülönítés embertelenségével. A rasszista megkülönböztetés, az őslakosság gettóba kényszerítése ellen tiltakozva 1944-ben belépett a feketék jogiért küzdő ANC-be. Három év múlva megválasztották a mozgalom ifjúsági szövetségének titkárává. Tömegtüntetéseket szervezett, mozgósító beszédeket tartott, röplapokat írt, a fekete lakosságot passzív ellenállás tanúsítására ösztönözte.

¹ Csak fehéreknek. (angol) – *A Szerk.*

A mozgalmon belül nyújtott aktív teljesítménye elismeréseképpen 1952-ben kinevezték az ANC elnökhelyettesévé. Még ugyanabban az évben súlyos zavargások robbantak ki, miután a rendőrség szétvert egy ünnepi felvonulást. A fekete lakosság közében végzett szervezkedési kampányt kegyetlenül leverték, az ANC számos vezetőjét, köztük Mandelát letartóztatták. Később többségük, kiterjedt tiltó rendszabályok mellett, melyek következtében nem vehettek részt gyűléseken, nem mehettek be bizonyos épületekbe, például a törvényszékekre, feltételesen szabadlábra került. Mandela is hivatalosan hatósági megfigyelés alá került, írásainak közreadását megtiltották, közéleti tevékenységének korlátokat szabtak.

1955-ben az ANC tiltakozásképpen elfogadott egy chartát, mely az őslakosság egységbe tömörítését, eredményes fellépését tűzte ki céljául. Az apartheid hatalom az agresszió, az elnyomás fokozásával válaszolt: letartóztatták a mozgalom 156 tagját, az elégedetlenség mélyülése nyomán azonban újabb megszorításokkal később ismét kiengedték őket. Szabadulása után Mandela időlegesen emigrált, körbeutazta Afrikát, támogatókat gyűjtött a nemzetközi nyomás útján történő felszabadulás sikeréhez. Dél-Afrikába való 1964-es hazatérésekor újra letartóztatták, ezúttal már életfogytiglani börtönbüntetésre ítélték. 1990-ben, a hatalmi változások, az apartheid elkerülhetetlen bukásakor szabadult. 26 évet töltött börtönben.

1994-ben, az ország történetének első demokratikus szavazásán, megválasztották Dél-Afrika elnökévé. Öt-éves hivatali idő után, 1999 júniusában lemondott tisztségéről. 1993-ban Nobel-békedíjat kapott.

Nelson Mandela gondolkodását, hitét világítsa meg néhány tőle vett idézet.

*„Engedd, hogy a fényed világítsa meg!
Nem attól félünk legjobban, hogy alkalmatlanok vagyunk, leginkább attól félünk, hogy mérhetetlenül erősek vagyunk. Nem a sötétségünk, hanem a fényünk kelti bennünk a legnagyobb félelmet. Azt kérdezzük magunktól: Hogy jövök én ahhoz, hogy ragyogó, zseniális, gyönyörű és nagyszerű legyek? Valóban, ki vagy, hogy mindez ne lehetnél? Isten gyermeke vagy! Nem bölcs dolog összezsugorodni azért, hogy körülöttünk mások ne érezzék magukat bizonytalannak. Mindannyian úgy vagyunk megteremtve, hogy sugározzunk, akár a gyermekek. Arra születünk, hogy Isten dicsőségét megvalósítsuk önmagunkban. Ez nem csak egyesekben, hanem mindenkiben megvan. S amint engedjük, hogy a fényünk sugározzon, egyben öntudatlanul másoknak is „engedélyezzük”, hogy ugyanezt tegyék. Amikor megszabadulunk a saját félelmeinktől, akkor jelenlétiünk másokat is automatikusan felszabadít.”*

„Az oktatás a leghatékonyabb eszköz, amivel meg tudod változtatni a világot.”

*

„Megtanultam, hogy a bátorság nem a félelem hiánya, hanem a félelem leküzdése. A bátor ember nem az, aki nem fél, hanem aki legyőzi a félelmét.”

*

„Nincs annál megdöbbentőbb élmény, mikor valaki olyan helyre tér vissza, amit valaha nagyon jól ismert, és rájön, hogy a hely semmit, ő maga viszont rengeteget változott.”

*

„Vannak olyan időszakok, amikor egy bölcs vezető éppen attól válik felelősségteljesé, ha új irányba indul el, főleg ha teljes bizonyossággal tudja, hogy a lehető legjobb útra tereli népét.”

*

„Csak a szabad ember vitázhat, alkudozhat. A bebörtönzött ember nem köt alkut azzal, aki tömlöcbe vetette.”

*

„A jó vezető pontosan olyan, mint egy kertész: felelősséget kell vállalnia azért, amit elültetett. Néha ki kell kapálnia a vadhajtásokat, de a jövőért dolgozik, azokért a gyümölcsökért, amelyek majd később fognak megérni.”

*

„Semmilyen áldozat nem elég nagy a szabadságért vívott harc során.”

*

„A legnagyobb dicsőség nem az, hogy soha nem valunk kudarcot, hanem hogy minden bukás után képesek vagyunk felemelkedni.”

Szabó Ildikó

Kaffka Margit: Hullámok

*Bizalmad, - álló, déli verőfény
Felitta szívem régi homályát;
Most látszik minden benne, mi szép volt:
„Ritkák ma lenn a kristálypohárok!”
Mosolyogva tán mondja az Isten.*

*Mily egyszerűen hiszed te a szót el!
- Lásd, ez feloldja beszédem ága-bogát,
S úgy mondok mindent most, úgy merek,
Mint gyerek, ki volt már százzrétű-vén,
De visszajött, mert meghívta az Isten.*

AJÁNLO

KÖNYV

Charlotte Brontë: Jane Eyre

Az árván maradt Jane Eyre-t szívtelen nagynénje, Mrs. Reed neveli. A köztük feszülő egyre súlyosabb ellentétek miatt a néni végül a lowoodi intézetbe, árvaházba adja a kislányt.

Évek múltán Jane-ből művelt, kedves modorú, felnőtt kisasszony lesz, és ennek köszönhetően sikerül tanítónőként elhelyezkednie Thornfield Hall-ban. Feladata a kastély urának, Mr. Rochester gyámleányának nevelése. Jane egyre jobban megszokja a kastély életét, és élvezi az intézet utáni szabadabb életet, a kastély gazdáját, a külföldön tartózkodó Mr. Rochestert azonban csak hónapok múltán ismeri meg. A hazatérő gazda érdes, szeszélyes modora nem riasztja el a lányt, ketőjük között a kölcsönös megértés, a barátság, majd a szerelem is kivirágzik.

FILM

Bíborszín (The Color Purple)

Amerikai filmdráma, 147 perc, 1985)

Rendező: Steven Spielberg

Főszereplők: Whoopi Goldberg, Danny Glover, Margaret Avery, Oprah Winfrey, Willard Pugh

„Nigger vagy, szegény vagy, csúnya vagy, nő vagy” – vágja Celine fejéhez a férje valahol az amerikai Délen. Sanyarú sors jutott osztályrészül az afroamerikai lánynak: nőként a feketék társadalmában is másodrangúnak számít. Apjától, aki rendszeresen megerőszakolta, két gyermeke született. A lány nagyon kötődik a húgához, Nettihez, ám amikor az apja feleségül adja egy sokgyermekes özvegyemberhez, a két testvér hosszú évekre elszakad egymástól. Celine Istennek címzett leveleiben beszél gondolatairól, vágyairól, fájdalmáról.

A film Alice Walker Purlitzer-díjas regényéből készült.

– KKS

„Nem az a kedves, aki szép,
hanem az a szép, ki kedves.”
(Tolsztoj)

ÉLET ÉS VIDÁMSÁG

Nőiességről, női szerepről nem sokat beszélünk vidáman, de azért akad néhány:

„Apa, most te vagy anya?” – kérdezte egy kisfiú édesapját, amikor azt mosogatáson kapta.

☺ ☹ ☺

„Áldott vagy te az asszonyok között...” – alkalmazta valaki az áldást egy lelkészre, aki valóban a gyülekezete női tagjai között serénykedett annak érdekében, hogy elkészüljön az ebéd. Mire ő talán félbehagyott prédikációjára gondolt, vagy talán a női szerepkört kicsit unva szomorúan csak ennyit mondott: „Áldott, de csak az asszonyok között.”

☺ ☹ ☺

„Miért vagyok én ilyen gyenge?” – panaszkodott egy idős édesanya a betegágya mellett ülő leányának, mire ő nem rejtve véka alá fiútestvérei iránt érzett (nem) gyengéd érzelmeit, így válaszolt: „Azért édesanyám, mert szétosztotta az erejét a sok mafla fia között.”

☺ ☹ ☺

„Szeressük édesanyánkat, mert mindnyájan ott dobogtunk a szíve alatt!” – biztatta egy testvér a többieket.

☺ ☹ ☺

„Hány éves az anyósa?” – kérdezte az idős asszony fiatal beszélgetőpartnerét, majd amikor megtudta, hogy hatvan, így nyilatkozott: „Ó, szinte még gyerek!”

☺ ☹ ☺

A kocsmai kiszolgálás valóban nem igazán női szerep. Már csak ezért sem, amit egy anya így fogalmazott meg: „Aj, ha az én lányom a kocsmában dolgozna, ott lenne még csak nagy decifit!”

Iklódyék, Kisvárdá

„A nőket a szerelem nemcsak
érdekessé teszi, hanem meg is szépíti.
A nő akkor szép igazán, ha boldog,
és akkor boldog,
ha érzi, hogy szeretik.”
(Rippl-Rónai József)